

नमाज रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो
अलैहे वसल्लमको अन्तिम
उपदेश (वसीयत)

लेखक

शैख मुहम्मद बिन अहमद सैयद अहमद

अनुवादक

मुहम्मद इदरीस सलफी

संशोधक

अतीकुर्रहमान मुहम्मद इदरीस खान
मक्की

الصلاة
(الوصية الأخيرة للنبي صلى الله عليه وسلم)
(باللغة النيبالية)

الشيخ محمد بن أحمد سيد أحمد

ترجمة:

محمد إدريس سلفي

مراجعة:

عتيق الرحمن محمد إدريس خان مكي

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

هاتف: +966114404900 فاكس: +9661144970126 ص ب: 29465 الرياض: 11457

ISLAMIC PROPAGATION OFFICE IN RABWAH

P.O.BOX 29465 RIYADH 11457 TEL: +966 11 4454900 FAX: +966 11 4970126

OFFICERABWAH

पहिलो संस्कारण : एक हजार (१०००) प्रति
प्रकाशन साल वि.स. २०५६/७/२ (सन् ई.१९९९ अक्टुबर)
दोस्रो संस्करण : एक हजार (१०००) प्रति
प्रकाशन साल वि.स. २०७३/६/२ (सन् ई. २०१६ सेप्टेम्बर)
पुस्तक पाइने ठेगानाहरू :

मुहम्मद इदरीस सलफी

कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड नं.-९, महुवा

पोस्ट-तौलिहवा,

जिल्ला-कपिलवस्तु (नेपाल)

निःशुल्क वितरणका लागि मात्र

विषय सूची

क्र.सं.	पृष्ठ
(१) मन्तव्य.....	५
(२) दुई शब्द	७
(३) नमाजको परिचय	१२
(४) नमाज अनिवार्य हुनुका प्रमाणहरु.....	१४
(५) इस्लाममा नमाजको स्थान.....	१९
(६) नमाजका लाभहरु.....	२२
(७) नमाजको महत्व.....	२५
(८) सामूहिक नमाजको महत्व.....	३४
(९) रसूल स.को नमाजको तरिका.....	४४
(१०) विरामीको नमाजको तरिका.....	५२
(११) नमाजमा संयम एवं नम्रता.....	५६
(१२) नम्रता र संयमको बारेमा सलफ सदाचारीहरुको प्रतिवाद.....	६४
(१३) पूर्वजहरुका संयमी तस्वीरहरु.....	६७
(१४) नमाजमा अनावश्यक हिलडुल.....	६९
(१५) नमाजमा अनावश्यक हिलडुलका केही उदाहरणहरु.....	७३
(१६) नमाज छोड्नेहरुबारे आदेश.....	८५
(१७) नमाज छोड्नेबारे हदीसे नब्वी.....	८८
(१८) नमाज छोड्नेबारे पूर्वजको प्रतिवाद	९१

किताबको सार

यस किताबमा नमाजको महत्व र श्रेष्ठताको बारेमा, त्यसको बिधिको बारेमा, र सामूहिक नमाजको महत्व र त्यसको बिधिको बारेमा, नमाजलाई त्याग्ने मान्छेको बारेमा र त्यसको दण्डको बारेमा विस्तारले वर्णन गरिएको छ । साथै यस विषयमा कुरआन र हदीस एवं सदाचारी पूर्वजहरुको कथन र उनीहरुको कार्य चित्रणद्वारा विस्तारले प्रमाणीकरण पनि गरिएको छ ।

मन्तव्य

बिस्मिल्लाहिर्रहमानिर्रहीम

नमाज इस्लामको जग र उसको स्तम्भ हो । यो एउटा यस्तो सम्बन्धको नाम हो, जुन भक्तिले परिपूर्ण र आफ्नो आत्माको खैरखाह (भलो चाहने) भक्त र उसको रबको (प्रतिपालकको) बीचमा कायम हुन्छ, यो भक्तको आफ्नो रबसितको माया र त्यसको अनुकम्पाहरूको स्वीकारोक्ति र उसको कृपा र उपकार एवम् कृतज्ञताको निशानी हो । यो त्यो तोहफा (सौगात) हो, जो अल्लाहले आफ्नो अन्तिम सदेष्टा हजरत मुहम्मदलाई मेराजको रातमा प्रदान गर्‍यो । “मेराजको रात” रब्बे, हबीब सल्लाहो अलैहे वसल्लम् र बन्दा हबीबको बीचको त्यस माहन भेटघाटको नाम हो, जसबाट तपाईंलाई वास्तविक भक्ति दर्शाए वापत इनाम स्वस्थ्य प्रदान गरियो । यस्तो भक्तिको प्रदर्शन यो भन्दा पहिला कसैले गरेन, र न भविष्यमा कसैले गर्न सक्छ । यो तोहफा, जसबाट अल्लाहले आफ्नो भक्त र रसूललाई एक अर्कासित नजिक गर्‍यो, “नमाज” थियो । यसैले नमाज रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्को आँखाको शीतलता (ठण्डक) हो ।

नमाज र ऊसित प्रेम र ऊतिर अधि सर्नु र पूर्णरूपले उसलाई बाहिरी भित्री दुवै तरिकाले पूरा गर्नु नै यस कुराको पैमाना हो, कि मानिसभित्र अल्लाहसित प्रेम र ऊसित मिल्नुको कति चाँसो छ, र नमाजसित विमुख हुनु, नमाजमा सुस्ती वा अल्छीको प्रदर्शनले अल्लाहको प्रेमले हृदय खाली हुनुको प्रमुख पहिचान हो । बरु त्यस्तो क्रियाकलापबाट शैतानले देखाएको बाटोमा हिड्नु र ऊसित प्रेमको पहिचान जाहेर हुन्छ ।

नमाज सबभन्दा प्रमुख र केन्द्रिय इबादत (पूजा) हो जसले नमाज छाडिदियो, उसले अरु इबादतलाई अरु धेरै छोड्न सक्छ, र त्यसको अनेकौं सम्बन्ध अल्लाहसित कट्यो । जसले नमाज छाडिदियो ऊ तपस्वी एवं संयमी हुन सक्दैन । बरु अल्लाहको विरुद्ध उसको हृदयभित्र आफू नै महान हुँ भन्ने भावना सृजित भइहाल्छ ।

वास्तवमा नमाज एउटा केन्द्रिय इबादत हो । यसैले हरेक समयमा धर्माचार्यहरूले यस विषयमाथि विभिन्न किसिमको विभिन्न अन्दाजमा पुस्तिकाहरू लेख्नु भएको छ । जसमा नमाजको महत्व लाभकारिता र उसलाई पढ्ने विधिको वर्णन गरेका छन् । तिनै लेखकहरूमध्ये हाम्रो मित्र मुहम्मद

अहमद सैयद अहमद शिक्षक दारुल हदीस अल खैरियः हुनुहुन्छ। उहाँले नमाजको विषयमा सानो र सजिलो रूपमा मसनून नमाजको प्रमुख समस्याहरूको बयान गर्नु भएको छ। लेखकले धार्मिक पक्षपातबाट टाढा भएर मात्र कुर्आन व हदीसको प्रकाशमा यो पुस्तिका तयार गर्नुभएको छ।

किताबको महत्व र लाभकारितालाई मद्देनजर राखी यसको नेपाली अनुवाद गरेर पेश गरिएको छ। जुन उर्दू नजान्नेहरूको लागि एउटा राम्रो उपहार नै होला भन्ने आशा लिएको छु। यस किताबको उर्दू अनुवाद म गरेको छु र नेपाली अनुवाद हाम्रो भाई मुहम्मद इदरीस सलफी ज्युले आफ्नो अमूल्य समय दिई नेपाली मुस्लिमहरूलाई नमाज सजिलै सक्न सक्नु भन्ने उद्देश्यले गर्नु भएको छ। यो उहाँको ठुलो योगदान मानेको छु र बारम्बार उहाँलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

अन्तमा अल्लाहसँग विन्ती के छ भने हामी सबैलाई अल्लाहले पवित्र कुरआन र हदीस बमोजिम कर्म गर्ने साहस र सद्बुद्धि प्रदान गरुन्। (आमीन)

अब्दुल वहाब खलीलुर्रहमान

दारुल हदीस अल् खैरीयः

मक्कः अल् मुकर्रमः

सउदी अरब

दुई शब्द

अल्हम्दो लिल्लाहे रब्बिल आलमीन वल
आकेबतु लिल् मुत्तकीन व अशहदो अल्ला इलाहा
इल्लल्लाहो इलाहल अव्वलीना वल आखेरीन ।
अल्लजी लाफौजा इल्ला फी ताअतेही वला इज्जा
इल्ला फित्तजल्लुले लेअजमतेही व अशहदो अन्ना
मोहम्मदन अब्दूल्लाहे व रसूलहू अल्लजी
बल्लर्गरेसालहः व अद्दल अमानः व नसहल उम्मः व
जहादा फिल्लाहे हक्का जेहादेही हत्ता अताहुल यकीन
। **अम्मावाद :-**

निःसन्देह नमाज इस्लामको जग, आस्थाको
मजबुती, हरेक निकटतम्को मुल, बन्दगीको (पूजनीयताको)
चम्किलो टीका हो । यो त्यस्तो महान इबादत हो,
जुन भक्त र अल्लाहको बीचको सम्बन्ध राम्रो सबव
र जरिया हो । रब्बे करीमसित प्रेमको अनमोल
आधार हो, नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको
अन्तिम उपदेश हो । यो त्यो इबादत हो, जसको
बारेमा प्रलयको दिन सबभन्दा पहिला हिसाब
किताब हुनेछ । यदि यो इबादत ठीक भयो भने अरु
तमाम कर्महरू ठीक भइहाल्ने छन् । यदि यसमा त्रुटि
भयो भने सारा कर्महरू बरबाद हुनेछन् ।

। तसर्थ हरेक मुसलमानमाथि अनिवार्य छ, कि यस महान र महत्वपूर्ण एवं अनिवार्य कर्मको पालन ठीक उसै तरिकाद्वारा गरौं जुन प्रकार नबीकरीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले गरेर वर्णन गरी हुकुम दिनु भएको छ । उसलाई बरबाद गर्नबाट बाँचौं र उसलाई पूरा गर्नमा लापरवाही एवं अल्छीपना कदापि नगरौं । अलहको अमर वाणी छ:

﴿ خَلْفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا

الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا ﴿٥٩﴾ مريم: ०९

अर्थ: तिनीपछि, केही अवज्ञा जन्मे, जसले नमाजलाई बरबाद गरिदिए र आफ्नो नपस (मन) को दास भई उसैको अनुशरण गरे । निःसन्देह यस्ता व्यक्तिहरू जहन्नुम (नर्क) मा हालिनेछन् । (सूरतु मरियम ५९)

अल्लाहसँग प्राथना छ कि ऊ आफ्नो दयाले मुसलमानहरूलाई इस्लामलाई बुझ्न ज्ञान प्रदान गरोस्, तिनीलाई इस्लाममा कायम राखोस् तिनीहरूमा मेलमिलाप र एकता पैदा गरोस् र यस सानो पुस्तिकालाई मुस्लिमहरूको लागि लाभदायक

बनाओस् र मेरो यस कार्यलाई मात्र आफ्नो
प्रसन्नता र राजी खुशीको माध्यम बनाओस् आमीन
सुम्मा आमीन । वल्हमदो लिह्लाहे रब्बिल आलमीन
।

लेखक
मुहम्मद बिन अहमद सैयद अहमद
शिक्षक
दारुल हदीस अल खैरिया
मक्क : मुर्करम :
साऊदी अरब

नमाजको परिचय

“सलात” को शब्दिक अर्थ दुआ, विन्ती हो ।
अल्लाहले भन्छ-

﴿ وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ ﴾ التوبة: १०३

अर्थ: तपाईं उनीहरूको हकमा भलाईको दुआ गर्नुस्,
किन भने तपाईंको दुआ उनको लागि सुख र
शान्तिको माध्यम हो । (सूर: तौब: १०३)

यहाँ “सलातको” अर्थ “आराधना” वा विन्ती हो,
रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नु
भएको छ- “इजा दोएया अहदुकुम फल यजिव व
इन काना सायमन् यसल्ले वइनकाना मुफतेरन्
फलयत्अम” (रवाहो मुस्लिम)

अर्थ: जब तिमीमध्ये कसैलाई निम्ता दिइयोस् त
त्यसलाई स्वीकार गरोस् । यदि रोजा छ (व्रत बसेको
छ) भने निम्ता दिनेको हकमा दुआ गरोस् र यदि
रोजा बसेको छैन भने भोजन खाओस् । यसलाई
मुस्लिमले बर्णन गर्नु भएको छ । यस हदीसमा पनि
“फल् यसल्ले फल् यदउ” (दुआ) को अर्थमा प्रयोग
छ ।

इस्लामी कानूनको बोलीमा “नमाज” ती विशेष क्रियाकलापको नाम हो, जसको आरम्भ तकबीर अर्थात “अललाहो अक्बर” र अन्त “सलाम” बाट हुन्छ । (तौजीहुल अहकाम लिल वस्साम, १-२१७)

नमाज कहिले अनिवार्य भयो ?

नमाज नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको मक्काबाट मदीना प्रवास गर्नुभन्दा पहिला मेराजको राती अनिवार्य भयो भन्ने कुरामा सबै धर्माचार्यहरूको एकमत छ । हजरत अनस बिन मालिकाद्वारा भनिएको छ कि रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि मेअराजको राती पचास पटकको नमाज अनिवार्य भएको थियो, फेरि कम गर्न थालियो, यहाँसम्म कि कम गर्दा गर्दै पाँच पटकको नमाज मात्र रह्यो । फेरि ईशवाणी भयो कि हे मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम मेरो यहाँ कुरा बद्लिन्न र तिम्रो लागि ती पाँच वटै नमाजहरूको सट्टा पचास पटकको पुण्य मिल्ने छ । (अहमद, नसाई, तिर्मिजी)

नमाज अनिवार्य हुनुका प्रमाणहरू

(क) कुरआनका प्रमाणहरू :

१. अल्लाहको भनाई छ-

﴿ قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا

رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً ۖ اِبْرَاهِيم: ३१

अर्थ : तपाईं मेरो मोमिन भक्तहरूसित भनिदिनुस् कि उनी नमाज कायम गरुन् र मैले जे सुकै उनलाई प्रदान गरेको छु तीमध्येबाट प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष खर्च गरुन् । (सूरतु इब्राहीम श्लोक नं. ३१)

२. अल्लाहको भनाई छ-

﴿ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ

وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

﴿ الإسراء: ७८

अर्थ : “हे मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम ! सूर्य ढलनु देखि लिएर रातको अँध्यारोसम्म नमाज कायम गर्दै गर्नुस् र फज्रको नमाज (प्रातः कालको

नमाज) को विशेष तयारी गर्नुस् किन भने यसमा फरिश्ताहरू हजिरी दिन्छन् ।” (अल-इसरा ७८)

३. अल्लाहको भनाई छ-

﴿ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا

نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ۝ ١٣٢ طه: ١٣٢

अर्थ : र तपाई आफ्नो घरवालाहरूलाई नमाजको निर्देशन दिनुस् । र

स्वमं त्यसको पालना गर्नुस् म तपाईसित रोजी माग्दैन, बरु म स्वयम् तिमीलाई जीविका दिन्छु र धर्मपरायणता (परहेजगारी) मा भलाईको फल छ । (सूर ताहा १३२)

४. अल्लाहको भनाई छ-

﴿ وَمَا أُمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ

وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ ۚ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ۝

﴿ البينة: ०

अर्थ : र उनीहरूलाई हुकुम दिइएको थियो कि उनी अल्लाहको मात्र पूजा गरुन् । उसैको लागि मात्र दीन (धर्म) लाई स्वच्छ गरुन् र नमाज कायम गरुन्

र दान गरुन् र त्यही सत्य धर्म हो ।” (सूर: वैङ्गनः
५)

(ख) पवित्र हदीसबाट नमाजका प्रमाणहरू :

१. हजरत अबु हरैरह रजि अल्लाहो अन्होद्वारा यो हदीस भनिएको छ, भन्नुहुन्छ कि एकदिन रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम केही व्यक्तिमा उपस्थित हुनुहुथ्यो । यसै बीचमा एउटा मान्छे आयो । उसले सोध्यो ईमान के हो ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयो ईमान यो हो कि तिमी अल्लाहमाथि ईमान ल्याऊ, उसको फरिश्ताहरू, किताबहरू र रसूलहरूमाथि ईमान राख्नु र मृत्युपछि फेरि जीवित भएर उठ्नु माथि, पनि ईमान एवं विश्वास राख्नु फेरि उसले सोध्यो: इस्लाम के हो ? त उहाँ सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयो: इस्लाम यो हो कि तिमी अल्लाको पूजा गर र उसको साथमा कसैलाई साभ्नी नगर, नमाज कायम गर, दान गर र रमजानको रोजा (ब्रत) बस । (बुखरी)

२. हजरत इब्ने उमरद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ: इस्लामको जग पाँच कुराहरूमाथि कायम छ:

(१) यस कुराको साक्ष्य दिनु कि अल्लाह बाहेक अरु कोही पूजनीय छैन र मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम, अल्लाहको भक्त र उसको रसूल (सन्देश्ठा) हुन् ।

(२) नमाज कायम गर्नु

(३) धर्मदाय दिनु

(४) हज गर्नु

(५) रमजानको व्रत वस्नु । (बुखारी-मुस्लिम)

३. हजरत इब्ने उमरद्वारा भनिएको छ, कि रसूलल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नुभएको छ, मलाई हुकुम दिइएको छ, कि म सबैसित युद्ध गरु, यहाँसम्म कि उनीहरू यस कुराको गवाही दिउन् कि अल्लाह बाहेक अरु कोही पूजनीय छैन र मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम अल्लाहका रसूल हुन्, र नमाज कायम गरुन्, र धर्मदाय गरुन् । यदि उनीहरूले यी कुरा स्वीकार गरे भने उनीहरूले मबाट आफ्नो ज्यान र माल बचाइहाले, तर उनीमध्येबाट ती बाहेक जस कसैमाथि इस्लामी हक होस्, र उनको हिसाब अल्लाहको जिम्मा छ । (बुखारी, मुस्लिम)

इस्लाममा नमाजको स्थान

महान अल्लाहले नमाजलाई इस्लाममा विशिष्ट स्थान दिएको छ । यो इस्लामको मूल आधार हो । इस्लाम मान्नेहरूको यो धारणा छ कि यो प्रत्येक इबादतहरूको फूलवारी हो । जसमा नमाजलाई जुन विशेषताहरू प्राप्त छन् त्यो कुनै अर्को इबादतलाई प्राप्त छैन । तीमध्ये केही प्रमुख विशेषताहरू निम्न लिखित छन्:-

१. पवित्र कुरआनमा इस्लामका अरु आधारहरूको तुलनामा नमाजको चर्चा सबैभन्दा धेरै छ । कतै यसलाई जकात (धर्मदाय) संग बयान गरिएको छ कतै सन्तोषसंग र कतै अरु इबादतहरूसंग, कतै सुकार्यहरू यसै नमाजबाट आरम्भ गरिन्छ, एवम् कतै उक्त कार्य यसै नमाजबाट सम्पन्न गरिन्छ । जस्तो कि सूरः अल् म-आरिज र सूरःअल्-मुमिनूनको आरम्भमा छ ।

२. नमाज एउटा पूजा हो, जसलाई अल्लाहले मेराजको राति नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्मलाई सम्बोधित गरेर बिना कुनै माध्यमको अनिवार्य गर्नु

।

३. हरेक पूजाहरूमा सबभन्दा पहिलो पूजा नमाज हो किन भने यो दान, ब्रत (रोजा) र हज (तिर्थ) भन्दा पहिले अनिवार्य भयो ।

४. नमाजको अनिवार्यता लोग्ने, स्वास्नी, स्वतन्त्र वा गुलाम, धनी र गरिब, स्थानीय वा यात्रु, स्वस्थ्य र विरामी सबैमाथि अनिवार्य छ । जब सम्म तिनीहरूको बुद्धि विवेक ठीक रहोस् तबसम्म उनीहरूले नमाज छोड्नु मिल्दैन ।

५. प्रलयको दिन सबभन्दा पहिले नमाजको विषयमा नै लेखा जोखा हुनेछ र सबभन्दा अन्तमा मानिसहरूले यसैलाई गायब पनि गर्नेछन् ।

६. नमाज इस्लामको असल जग हो त्यसको शुद्धताले इस्लाम शुद्ध रहन्छ । यदि नमाज छैन भने त इस्लाम पनि छैन जस्तो कि हदीसमा उल्लेख छ । हरेक कुराको मूल इस्लाम हो र इस्लामको जग नमाज हो तसर्थ यदि जग र जरो समाप्त भयो भने त इस्लाम पनि समाप्त भयो ।

७. तपाईं सल्लल्लाहो अलैहेवसल्लम् संसारबाट स्वर्ग हुने बेलामा सबभन्दा अन्तिम उपदेश नमाजको बारेमा दिनुभएको थियो ।

द. अल्लाहले यसलाई दिन र रातीमा मिलाएर पाँच पटकको लागि अनिवार्य गर्‍यो जब कि इस्लामका अरु आधारहरू यस प्रकारका छैनन् ।

वास्तविक कुरा भन्ने हो भने नमाजको निकै ठूलो महत्व र विशेषता छ । अरु कर्महरू स्वीकार हुनु नमाजमाथि निर्भर छ । जसले नमाज छाडिदियो भने अल्लाहले त्यसको न रोजा स्वीकार गर्छ, न हज, न दान-दक्षिणा न जेहाद (इस्लामी युद्ध) र न अरु कर्महरू नै । तसर्थ प्रत्येक मुसलमानहरूलाई चाहियो कि नमाजको आयोजना गरुन् र मस्जिदहरूमा सामुहिक रूपमा नमाज पढ्न बानी बसालुन् । जसले गर्दा लोक र परलोकको सफलताबाट बंचित हुन नपरोस्, र हरेक किसिमको दण्ड सजायबाट सुरक्षित रहुन् ।

नमाजका फाइदाहरू

नमाजका धेरै फाइदाहरू छन् । सबैको वर्णन कठिन छ । तर केही फाइदाहरूको वर्णन यहाँ गरिरहेको छ ।

१. नमाज त्यो महत्वपूर्ण पूजा हो जसबाट मानिसलाई नम्रता र गिर्याओजारी (साह्रै विनम्र भएर विन्ति गर्नु) प्राप्त हुन्छ । नमाजबाट मानिसको मुटु ईमानले गर्दा प्रकाशमय हुन्छ र यही मुटुको स्थायी कल्याण हो ।

२. नमाज अल्लाह र भक्तको बीच, सम्बन्धको राम्रो माध्यम हो ।

३. जसले नमाजको संरक्षण गर्‍यो भने प्रलयको दिन उसको लागि नूरेवुर्हान (प्रकाशको प्रमाण) र मुक्ति हुनेछ ।

४. नमाज बन्दाको (भक्तको) लागि संसारिक एवम् परलौकिक समस्या समाधानमा सबभन्दा धेरै सहयोगी र मद्दतगार छ ।

५. नमाज कायम गर्नाले अनेकौं पापहरू क्षाम्य भइहाल्छन्, सुकर्म (नेकी) हरूमा बढोत्तरी हुन्छ र पदोन्नति हुन्छ ।

६. नमाज कायम गर्नाले अनुहार र मुटुमा प्रकाश उत्पन्न हुन्छ शरीर र आत्माको सुधार हुन्छ ।

७. आपसी मेलमिलाप, प्रेमभाव र भाइचराको राम्रो माध्यम हो ।
८. संसारिक एवं परलौकिक सफलता प्राप्त हुन्छ ।
९. हृदय पवित्र हुन्छ, पाप मिट्छ, र तमाम बुराईहरूमाथि पर्दा पर्छ ।
१०. लोक र परलोकमा अमन शान्ति प्राप्त हुन्छ ।
११. हरेक बुराईहरू एवं भ्रमबाट रोक्छ ।
१२. यसलाई कायम गर्नाले स्वर्ग प्राप्त हुन्छ र नर्कबाट आजादी प्राप्त हुन्छ ।
१३. यो भलाईको अनितम निशानी हो ।
१४. इमाम इब्ने कैयिमले भन्नु भयो: नमाजबाट रोजी प्राप्त हुन्छ । स्वास्थ्य वा तन्दुरुस्तीको सुरक्षा हुन्छ, विरामीलाई रोक्छ, हृदयलाई सहास प्रदान गर्छ, कु-कर्मबाट रोक्छ, अनुहारलाई चम्किलो बनाउँछ, आत्मालाई प्रसन्न गर्छ, यसबाट अल्छीपन हट्छ, अंग प्रत्यंग उत्तेजित हुन्छन् । शक्ति एवं तागतको मूलकारण (सबब) हो । यसैमा मुटुको शुद्धता छ नमाज आत्माको खुराक र हृदयको प्रकाश हो । नेमतको सुरक्षा गर्छ, दुःख र कष्टलाई रोक्छ, यसबाट बरकत (कल्याण) हुन्छ, र अल्लाहको निकट गर्छ, समग्रमा भन्ने हो भने शरीर र हृदयको सेहतमा (शुद्धतामा) नमाजको निकै ठूलो प्रभाव छ ।

बरु यी दुवैको मुख्य (असल) नमाज नै हो, दुवैको शुद्धता नमाजबाट नै हुन्छ । यदि दुई व्यक्ति कुनै परेशानीमा हुन्छन् भने यदि उनमा एउटा नमाजी छ भने त्यसको परेशानी अर्कोभन्दा कम हुन्छ र उसको परिणाम (फल) राम्रो हुन्छ । (जादुल मआद ४/३२२)

पाँचवटै नमाजहरूलाई कायम राख्नुको महत्व

अल्लाहले कुरआन मजीदमा नमाजको बडो महत्व बयान गरेको छ । त्यसलाई उच्च स्थान प्रदान गरेको छ । यसै प्रकार नमाज कायम गर्नेहरूलाई पनि उच्च स्थानमा भएको वर्णन गरेको छ र विशेषरूपले त्यसको चर्चा गरेको छ । कुरआनमा भनेको छ:-

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ

الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا

خَالِدُونَ ﴿١١﴾ المؤمنون: १ - ११

अर्थ: निःसन्देह मोमिनहरू सफल भए जुन आफ्नो नमाजमा आत्मीयता र नम्रता अपनाउँछन् र ती व्यक्तिहरूले जसले आफ्नो नमाजको संरक्षण गर्छन् यिनीहरू वारिस छन् जुन जन्नत (स्वर्ग) को वारेस हुनेछ र त्यसमा सधैं भरि रहनेछन् । (अलमुमिनून ९-११सम्म)

फेरि अर्को ठाउँमा भनेको छ:-

﴿ إِنَّا لَإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا

مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ

دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾ المعارج: ١٩ - ٢٣

अर्थ: निःसन्देह मानिस कमजोर मुटुको जन्मेको छ । जब त्यसलाई कुनै आपतविपत्ति पर्छ त ऊ आत्तिहाल्छ र जब कुनै भलाई हुन्छ भने त ऊ त्यसलाई रोक्ने योग्य भइहाल्छ तर ती नमाजीहरू जुन आफ्नो नमाजमाथि सधैं कायम रहन्छन् । (सूरः मअरिज १९-२३)

जुन प्रकार पवित्र कुरआनमा यसको महत्व एवं प्रशंसाको बयान छ । उसै प्रकार सही हदीसे करीममा पनि त्यसको महत्व र प्रशंसाको चर्चा छ, र नमाजलाई कायम राख्नका लागि धेरै प्रोत्साहित गरिएको छ । हजरत जाबिर रजिअल्लाहो अन्होद्वारा भनिएको छ कि एउटा व्यक्तिले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम् संग प्रश्न गर्‍यो, भन्यो: तपाईं भन्नुस कि यदि म फर्ज नमाज कायम गरुँ, रमजानको ब्रत (रोजा) बसौं, हलाललाई हलाल हरामलाई हराम सम्भौं र उसमा कुनै कराको थप नगरौं भने के म जन्नतमा (स्वर्गमा) प्रवेश गर्न

सकछु ? यसको उत्तरमा तपाईं सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयो हाँ (मुस्लिम)

हजरत अबु होरैरह रजिअल्लाहो अन्होद्वारा भनिएको छ कि मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्दै सुनेको छु कि अल्लाहले भन्छः-मैले नमाजलाई आफ्नो र भक्तहरूको बीचमा दुई भागमा बाँडेको छु र मेरो भक्तहरूको लागि ती अनेक कुराहरू छन् जुन मसित माँगोस् तसर्थ जब भक्तले भन्छः “अल्हम्दो लिल्लाहे रब्बिल आलमीन” त अल्लाहले भन्छः मेरो भक्तले मेरो प्रशंसा गर्‍यो । र जब उसले भन्छः “अर्रहमानिर्रहीम” त अल्लाहले भन्छः मेरो भक्तले मेरो महान्ता बयान गर्‍यो । र जब भक्तले भन्छः “मालिके योमिद्दिन” त अल्लाहले भन्छः मेरो भक्तले बुजुर्गी (महनता) बयान गर्‍यो, र जब भक्त “इय्याका नअबुदु वा इय्याका नस्तईन्” भन्छः त अल्लाहले भन्छः यो मेरो र मेरो भक्तको बीचमा छ र मेरो भक्तको लागि त्यो कुरा छ जो ऊ मसित माँगोस् । र जब भक्त “इह दिनस्सेरातलमुस्तकीम, सिरातल्लजीना अनअमता अलैहिम गैरिल मगजूबे अलैहिम वलज्जोवाल् लीन” भन्छः त अल्लाहले भन्छः यो मेरो निम्ति छ र

मेरो भक्तको लागि त्यो कुरा छ जुन मसित माँगोस् । (मुस्लिम)

हजरत अबुहोरैरश रजिअल्लाहो अन्होद्वारा भनिएको छ कि उहाँले नबी सल्लल्लाहो अलैहि वसलम्लाई भन्दै सुन्नु भयो कि बताऊ ! यदि तिमीमध्येबाट कसैको ढोकानिर सरिता होस्, जसमा ऊ दिनको पाँच चोटि नुहाओस् त के उसको शरीरमा फोहोर, मैल बाँकी रहनेछ ? उत्तरमा सबैले भने केही पनि फोहोर बाँकी रहने छैन । तपाईं सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयो: यही प्रक्रिया पाँचवटै नमाजहरूको छ । अल्लाहले यस नमाजको कारण हरेक पापलाई क्षमा गरिदिन्छ । (बोखरी, मुस्लिम)

हजरत अब्दुल्लाह बिन मसऊदद्वारा भनिएको छ कि उहाँले भन्नुहुन्छ कि मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहि वसल्लमसित प्रश्न गरें- कि अल्लाहको नजिक सबभन्दा प्यारो कर्म कुन हो ? तपाईंले भन्नुभयो: नमाजलाई उसको समयमा कायम गर्नु । फेरि मैले भने अनि कुन हो ? तपाईंले भन्नुभयो कि आमा-बुवा को सेवा गर्नु, फेरि मैले भने अनि कुन हो ? तपाईंले भन्नुभयो: अल्लाहको

बाटोमा जेहाद गर्नु (अल्लाहको बाटोमा लड्नु), (बोखारी, मुस्लिम)

हजरत जाबिरद्वारा भनिएको छ, कि रसूलुल्लाह सल्लाहो अलैहे वसल्लामले भन्नुभयो: पाँचवटै नमाजहरूको उदाहरण त्यस बगिरहेको सरिता जस्तो छ, जुन तिमीहरूमध्ये कसैको घरको नजिक होस् र त्यसमा ऊ पाँच पटक स्नान गरिरहेको होस् । (मुस्लिम)

हजरत अबुदरदाद्वारा भनिएको छ, कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमले भन्नुभएको छ: पाँचवटै नमाज यस्ता छन्, जसलाई कुनै व्यक्तिले ईमानको साथमा आयोजित गर्नेछ भने ऊ जन्नतमा दाखिल हुन्छ, जसले पूर्णरूपले वजू, रुकुअ, सजद: र समयको साथ पाँचवटै नमाजहरूको संरक्षण गर्‍यो, रमजानको ब्रत बस्यो र पूँजीले सक्षम भएमा बैतुल्लाहाको जियारत (दर्शन) गर्‍यो । (तब्रानी)

हजरते उबादा बिन सामितद्वारा भनिएको छ कि उहाँले नबीकरीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमसित भनिदा सुन्नु भएको छ कि अल्लाहले बन्दाहरूमाथि पाँच पटकको नमाज अनिवार्य गरेको छ । अतः जसले तिनलाई आयोजित गर्छ, तिनलाई

मामूली र क्षुद्र बुभेरेर बर्वाद गरेन भने त उसको लागि अल्लाहको बाचा छ, कि त्यसलाई जन्नतमा प्रवेश गराउने छ, जसले तिनलाई अदा गरेनन् उसमाथि अल्लाहको बाचा छैन, चाहेमा त्यसलाई सजाय दिन सक्छ । चाहेमा जन्नतमा दाखिला गर्न सक्छ । (अबुदाऊद र नेसाई)

र हजरत अबुहोरैराद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसलम्ले भन्नु भएको छ: जसले पाँचवटै नमाजहरूको मुहाफिजत (संरक्षण) गर्‍यो भने ऊ गाफिल (अचेत) हरूको समूहमा लेखिने छैन र जसले रातमा सय आयतहरूको पाठ गर्छ ऊ आबिद (मुनि) हरूमा गनिने छ । (हाकिम)

विशेष किसिमको नमाजहरूको महत्व

फज्र नमाजको महत्व : हजरत जुनदुब बिन अब्दुल्लाहद्वारा भनिएको छ कि तपाईं सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयो जसले प्रातः कालको नमाज पढ्यो ऊ अल्लाहको जिम्मावारीमा आयो । यसैले कुनै यस्तो काम न गरोस् जसले गर्दा अल्लाहले प्रतिकार एवं पकड गरोस् र फेरि उसलाई नर्कमा हालिदेओस् । (मुस्लिम)

नमाजे फज्र र नमाजे अस्रको महत्व: हजरत अबुहोरैरह रजिअल्लाहो अन्होद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ: तिम्रो बीचमा रात र दिनको फरिश्ताहरू आउने जाने गर्छन् वकफे (कालान्तर) का फरिश्ताहरू आकाशमा जान्छन् त उनीसित अल्लाहले प्रश्न गर्छ, (यद्यपि ऊ आफ्नो भक्तहरूलाई राम्ररी चिनेको छ ।) तिमिहरूले मेरो भक्तहरूलाई कुन अवस्थामा छोडेका छौं ? उनीहरूले भन्छन्: हामीले तिनलाई नमाजको अवस्थामा छोडेका छौं र हामी उनीकहाँबाट यस अवस्थामा आएका छौं कि उनीहरू नमाज पढिरहेका थिए । (बुखारी मुस्लिम)

हजरत अम्मारह बिन रोबैयब:द्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ: ऊ व्यक्ति नर्कमा पर्ने छैन जसले विहानको नमाज र अस्त्रको नमाज पढ्यो । (मुस्लिम)

हजरत अबुमूसाद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ: जसले विहानको नमाज र अस्त्रको नमाज पढ्यो ऊ जन्नतमा दाखिल हुनेछ । (बुखारी, मुस्लिम)

नमाजे फज्र र नमाजे एशाको महत्व: हजरत उस्समानद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्लेलाई भन्दै सुनेको छु कि जसले इशाको नमाज जमात (समूह) को साथ पढ्छ, ऊ उदाहरण स्वरूप यस्तो छ जस्तो कि ऊमध्य राती सम्म इबादतमै गुजार्यो र जसले विहानको नमाज समूहको साथ पढ्यो भने उसले पूरा राती इबादतमा नै गुजार्यो । (मुस्लिम)

नमाज सामूहिक रूपमा उचित छ

अधिकांश धर्मगुरुहरूको विचार यो छ कि सामूहिक नमाज अनिवार्य छ । तसर्थ

मुसमानहरूलाई यस्तो कार्यमा कहिल्यै ढीलासुस्ती गर्नु हुँदैन जसको महान्ता पवित्र कुरआनमा अल्लाहले र उसको रसूल “मुहम्मद” सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले बयान गर्नु भएको छ । यस सम्बन्धमा केही निम्नानुसार कुरआनको आयातहरू र हदीसहरू प्रस्तुत गर्दछु जसबाट सिद्ध हुन्छ कि सामूहिक नमाज उचित छ । साथै समूहको महत्व पनि प्रष्ट हुन्छ । अल्लाहले भन्छ:

﴿ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴾

البقرة: ४३ ﴿

अर्थ : र तिमीहरू नमाज कायम गर र जकात (धर्मदाय) दिदैगर र झुक्नेहरूको साथमा झुक्ने गर ।”(सर: बकर:४२)

यो कुरआनको अंशबाट समूहको औचित्य माथि प्रष्ट व्याख्या हो । जुनकि मुसलमानहरूसंग मिलेर सामूहिक रूपमा नमाज पढ्नु पर्दछ ।

अर्को ठाउँमा अल्लाहले भन्छ:

﴿ وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ مَعَكَ ﴾

النساء: १०२ ﴿

अर्थ : र जब तपाईं उनीहरूका बीचमा हुनु हुन्छ र उनालाई नमान पढाउँदा खेरी तपाईंको साथ उनको एउटा ठूलो जमात उभिनु पर्दछ । (सूरःनिसा १०२)

यस आयातमा (श्लोकमा) अल्लाहले युद्धको बेलामा पनि नमाजलाई जमातको साथ पढ्नु उचित ठहराएको छ । अब तपाईं आफैँ सोच्नुस् कि सामान्य समयको बारेमा के हुनेछ । यसबाट थाहा हुन्छ कि वास्तविक नमाज जमातको (सामूहिक) नमाज हो र यही सबभन्दा महत्वपूर्ण छ । कुनै मुसलमानको लागि जमात छोड्नु उचित छैन, यस बाहेक कि उसको लागि धार्मिक बाधा होस् ।

रह्यो कुरा पवित्र हदीसबाट नमाज सामूहिक रूपमा अनिवार्य हुनु र त्यसलाई मस्जिद भित्रै पढ्नुबारे प्रमाणहरूको सम्बन्धमा, त यस विषयमा धेरै हदीसहरू छन् जसमध्ये केही हदीसहरूलाई यहाँ उल्लेख गरिन्छ ।

हजरत अबुहुरैरहद्वारा भनिएको छ, उहाँले भन्नु भयो कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमूकहाँ एउटा अन्धो व्यक्ति आयो र भन्यो: हे अल्लाहको रसूल ! मेरो साथमा बाटो देखाउने कुनै मान्छे छैन, यसले गर्दा म यो ऐनबाट (नियमबाट) फुर्सद पाऊँ र घर मै नमाज पढ्ने हुकुम पाऊँ, त तपाईंले उसको

कुरा मन्जुर गरेर घरमा नमाज पढ्न हुकुम दिनुभयो, तर फेरि बोलाएर सोध्नु भयो: के आजान सुन्छौं ? उसले भन्यो हाँ, त तपाईंले भन्नु भयो तिम्रो लागि मस्जिदमा आउन आवश्यक भयो । (मस्लिम)

हजरत अबुहुरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लसल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ मुनाफिक (बहुमुख, कपटाचारी) हरू माथि सबभन्दा अप्ठ्यारो नमाज, इशा र फज्रको छ । यदि उनीहरूलाई यो कुरा थाहा भइहालोस् कि ती दुबै नमाजहरूमा के छ त उसको लागि घिस्रेर आउने छन् । मैले यो विचार गरेको छु कि नमाजको आदेश दिउँ र इकामत भनियोस् अनि म एउटा व्यक्तिलाई हुकुम दिउँ कि ऊ सबैलाई नमाज पढाओस् फेरि म आफ्नो साथमा केही मान्छेहरूलाई जसको पासमा दाउराको भारी होस् त्यस्ता व्यक्तिहरूकहाँ लिएर उनीकहाँ जाऔं जुन नमाजमा हाजिर हुन् आउँदैनन् अनि उनीहरूको घरमा आगो लगाइदिउँ । (बुखारी मुस्लिम)

हजरत अबुदरदाद्वारा भनिएको छ, उनी भन्छन् मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्लेलाई भन्दै सुनेछु कि यदि कुनै गाउँमा तीन

व्यक्ति हुन् र त्यसमा नमाज कायम हुँदैन भने तिमीमाथि शैतान आइलाग्छ । तसर्थ तिमीहरू जमातलाई उचित ठान किन भने बेग्लै बस्ने बाखालाई स्यालले खान्छ । (अबुदाऊद, नसाई)

हजरत अब्दुल्लाह विन मसऊदद्वारा भनिएको छ, उहाँले भन्नु भयो कि: जो यस कुराबाट खुशी हुन चाहान्छन् कि भोलि मुसलमान भएको अवस्थामा अल्लाहसित भेटोस् भने उसले यी नमाजहरूको संरक्षण गर्नु पर्दछ जहाँ पनि ती नमाजहरूको लागि अजान दिइयोस् । नि: सन्देह अल्लाहले तिम्रो नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्को लागि उपदेशको बाटो निर्धारित गरेको छ । यी नमाजहरू पनि उनै बाटोहरूमध्ये हुन् र यदि तिमीले अ-आफना घरहरूमा नमाज पढ्यो जस्तो कि एउटा पछाडि रहने व्यक्तिले आफ्नो घरमा नमाज पढीलिन्छ भने यादराख ! तिमीले आफ्नो नबीको सुन्नत (पद्धति) लाई छाडिदियो, र यदि तिमीले आफ्नो नबीको सुन्नतलाई छाडिदियो भने पथभ्रष्ट (गुमराह) भयो । जुन व्यक्ति वजू गर्छ र राम्रो तारिकाले वजू गर्छ फेरि मस्जिदमा जान्छ, अल्लाह उसको प्रत्येक पाइलाको सट्टा एउटा नेकी लेख्छ र त्यसकरण एउटा दर्जा बढाउँछ र एउटा पाप क्षमा

गर्छ, र मैले देखेको छु कि सामुहिक नमाजबाट मुनाफिक (बहुमुख) व्यक्ति नै पछि रहन्छ, यहाँसम्म कि एक व्यक्तिलाई दुई व्यक्तिले डोच्याएर ल्याउँथे अनि पंक्तिमा उभियाइन्थ्यो । (मुस्लिम)

हाफिज अबु बक्र मनजरी भन्नुहुन्छ कि हामीले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमको धेरै असहाबद्वारा भनेको सुनेछु उहाँहरूले भन्नुहुन्छ कि: जसले अजान सुन्यो र बिना कुनै धार्मिक बन्देजको करणले मस्जिदमा आएन भने त्यसको नमाज नै हुँदैन । ती सहाबाहरूमा हजरत इब्ने मसऊद, अबु मुसा अशअरी पनि हुन् र रसूलुल्लाह सल्लसल्लाहो अलैहे वसल्लमसित पनि यस्तै वर्णित छ ।

सामूहिक नमाजको महत्व

निश्चय नै समूहको साथमा नमाज पढनाले धेरै फाईदाहरू छन् । र सबभन्दा ठूलो फाईदा यो छ कि आफूहरूमा परिचय हुन्छ । सुकर्म र परहेजगारीको क्षेत्रमा सहयोगको साहस एवं भावना बढ्छ । सन्तोष एवं सत्य कुराको सत्परामर्श हुन्छ र मुखल्लिफको (सामूहिक नमाजमा पछि आउनेको) हिम्मत बढाइन्छ, अज्ञान (जहिल) हरूलाई ज्ञान (इल्म) हासिल हुन्छ, बहुमुखहरूसित दुश्मनी र तिनीहरूका बाटोहरूसित दूरी (टाढा) भइन्छ र अल्लाहको भक्ति जाहेर हुन्छ, साथै अल्लाहतर्फ आफ्नो कर्म र वचनबाट प्रचार प्रसार पनि हुन्छ । यिनै सब कुराहरूले गर्दा इस्लामले मस्जिदमा समूहको साथ नमाज पढ्न सबैलाई प्रोत्साहित गरेको छ । अल्लाहा भन्छ:

﴿ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنۢ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ ﴾ التوبة: १८

अर्थ : “निःसन्देह अल्लाहको मस्जिदहरूलाई ती व्यक्तिहरूलाई कायम गर्दछन् । जुन अल्लाहमाथि ईमान ल्याउँछन् र परलोकमाथि ईमान राख्छन् ।

नमाज कायम गर्छन् र जकात दिन्छन् ।” (सूरः तौबा १८)

हजरत उसमान बिन अफफानद्वारा यो हदीस भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लसल्लाहो अलैहे वसलम्ले भन्नु भएको छ कि यदि मानिसलाई अजान र पहिलो पंक्तिको के महत्व छ भन्ने कुरा थाहा भएमा तिनीहरूलाई कोही पनि पाउन सक्दैनन् यसबाहेक कि उनीहरूलाई गोला हाल्नुपर्दछ भने गोला हाल्नेछन् र यदि उनीहरूलाई यो कुरा थाहा भइहालोस् कि ठीक समय (अववल वक्त) मा के छ भने त त्यसको लागि अधि सनेछन्, र यदि तिनीहरूलाई यो कुरा थाहा भइहालोस् कि इशा र फज्रको नमाजको के महत्व छ भने त उनीहरू घुडा टेकेर आउनेछन् । (बुखरी, मुस्लिम)

हजरत अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसलम्ले भन्नु भएको छ कि: इमामको साथमा नमाज पढ्नाले एकलै पच्चीस नमाज पढ्नुभन्दा बेश छ । (बुखरी, मुस्लिम)

हजरत इब्ने उमरद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वल्लसम्ले भन्नुभएको

छ कि समूहको साथ नमाज पढ्नु, एकलै नमाज पढ्नुभन्दा सत्ताइस दर्जा उत्तम छ, (बुखरी, मुस्लिम) हजरत अबु हरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ कि मानिसले समूहको साथ नमाज पढ्नु उसले घरमा नमाज पढ्नु र बजारमा नमाज पढ्नुभन्दा पच्चीस गुना धेरै राम्रो छ । र यो यसप्रकार कि जब ऊ वूजू गर्छ त खूब राम्रो सित वूजू गर्छ, फेरि मस्जिदतर्फ निस्कन्छ, भने मस्जिदतिर त्यसलाई नमाजले मात्र निकाल्छ, त जति पाइला ऊ हिड्छ त्यति नै दर्जाहरू उच्च हुन्छन् र त्यति नै पापहरू क्षाम्य हुन्छन् । यहाँसम्म कि जबसम्म ऊ नमाज पढ्छ फरिश्ताहरू उसको हकमा दुआ गर्छन् कि हे अल्लाह ! यसमाथि कृपा गर । र तिमीहरूमध्ये कोही जबसम्म नमाजको प्रतिक्षामा रहन्छ तबसम्म ऊ नमाज पढ्ने सरह हुन्छ । (बुखरी मुस्लिम)

अबु हरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ । समूहको साथ नमाज पढ्नु, एकलै नमाज पढ्नुभन्दा पच्चीस दर्जा राम्रो छ, र भन्नु भयो: रात र दिनको फरिश्ताहरू फज्रको नमाजमा भेला हुन्छन् । अनि

अबुहुरैरहले भन्नु भयो: यदि तिमी चाहन्छौं भने यो आयत पढ “व कुरआनल फजे इन्न कुर्आनल फजे काना मशहूदा (सूर: इसरा ७८), (बुखरी, मुस्लिम)

अबु मूसा अशअरीद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ नमाजमा सबभन्दा धेरै पुण्यको हकदार ती व्यक्तिहरू हुन् जुन धेरै टाढाबाट हिंडेर आउँछन्, र जुन व्यक्ति नमाजको प्रतिक्षा गर्छ, यहाँसम्म कि ऊ इमामको साथ नमाज पढ्छ । त्यो पुण्यको हिसाबले त्यस व्यक्तिभन्दा धेरै राम्रो छ जुन नमाज पढेर सुती हाल्छ । (बुखरी, मुस्लिम)

अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ रसूलुल्लाहो सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ: सात किसिमका व्यक्तिहरू यस्तो छन् जसलाई अल्लाहले आफ्नो साया (छहारी) मा राख्नेछन् जुन बखत कुनै छहारी हुदैन (१) न्याय गर्ने शासक (२) यस्तो युवा जसको जीवन अल्लाहको इबादतमा बितेको होस् (३) यस्तो व्यक्ति जसको मन मस्जिदमा लगी रहन्छ (४) र दुईटा यस्ता व्यक्ति जसले अल्लाहको लागि प्रेम गरुन् अल्लाहकै लागि दुवै एकत्रित होऊन् र अल्लाहकै लागि दुवै अलग होऊन् । -ब,खरी, मुस्लिम)

अबुहोरैराद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ: जुन व्यक्ति मस्जिदमा गयो र फर्केर आयो त अल्लाहले त्यसको स्थान जन्नतमा बनाउने छ, जब-जब पनि जान्छ र आउँछ (बुखरी, मुस्लिम)

अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ कि: जुन व्यक्ति आफ्नो घरमा वोजू गर्छ र मस्जिद तर्फ जान्छ, जसलेगर्दा अनिवार्य नमाज नियमपूर्वक अदा गरेको त उसको एउटा पाइलाले पाप नष्ट गर्छ र अर्को पाइलाले दर्जालाई उच्च बनाउँछ । (मुस्लिम)

हजरत बोरैदाद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ कि: रातको अँध्यारोमा हिड्नेहरूलाई खुशखबरी (शुभसमाचार) सुनाइदिनुस् कि तिनीहरू प्रलयको दिन पूरा रौशनीमा (प्रकाशमा) हुनेछन् । (अबुदाऊद, तिर्मिजी, र यो हदीस सही छ)

अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ कि: के म तिमीहरूलाई यस्तो कुरा नबताऊँ, जसबाट अल्लाहले पापहरूलाई क्षमा गर्छ र दर्जाहरू उच्च गर्छ । सबैले भने हाँ हे अल्लाहको रसूल ! अवश्य नै

भन्नुस् तपाईले भन्नुभयो: वजूको इच्छा नभए पनि राम्री वजू गर्नु र मस्जिदतिर धेरै हिड्नु, एक नमाज पछि अर्को नमाजको प्रतिक्षा गर्नु यही रिवात (सीमा सुरक्षा सैनिक सचेत रहे जस्तो नमाजको लागि सधै तयार रहनुलाई रिवात भन्दछन् ।) हो । (मुस्लिम)

हजरत अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ कि: जब पाँचवाटै नमाजहरू र एक जुमादेखि अर्को जुमाको बीचमा जति पापहरू हुन् । त्यसको लागि उक्त नमाजहरू कफ्फारह (क्षमाको पात्र) हुन् । जब कि मान्छे ठूला पापहरू नगरेको होस् । (मुस्लिम)

रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे

वसल्लम्को नमाज पढ्ने तरिका

जब मुसलमानले नमाज पढ्ने चाहोस् भने उसलाई सबभन्दा पहिला वजू गर्न आवश्यक छ । यदि त्यसलाई हृदसे अगसर (त्यो कुरा जसबाट वजू भंग हुन्छ) भएको छ अथवा त्यसलाई हृदसे अकबर (अर्थात् जुन अपवित्रताबाट नुहाउनु आवश्यक भइहाल्छ) भएको छ वा पानी मिल्दैन अथवा पानीले हानि पुऱ्याउने डर छ भने दुवै खण्डमा तयम्मुम गरोस् र त्यसको साथ साथै आफ्नो शरीर, लुगा एवम् नमाज पढ्ने ठाउँलाई हरेक किसिमको अपवित्रताबाट पवित्र पार्नु जरुरी छ ।

(१) आफ्नो पूरै शरीरका साथ सोभ्ना भई कअ्वातिर ध्यानमग्न भएर उभिनु ।

(२) हृदयमा नमाजको नीयत गर्नु (मुखले नीयत न भन्नु) र सुन्न त यो हो कि

ऊ इमाम होस् अथवा एकलै आफ्नो सामुन्ने सुतरह (पर्दा) राखोस् किन भने नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले त्यसको हुकुम दिनुभएको छ ।

(३) तक्वीर तहरीमा अर्थात् 'आरम्भिक तक्वीर अल्लाहो अक्बर' भनोस् र आफ्नो आँखा (निगाह) सजदाको ठाउँमा मात्र राखोस् ।

(४) तक्वीरको बखत आफ्नो दुवै हातलाई काँधसम्म अथवा कानको लोती सम्म लैजाने । (धेरै जसोव्यक्तिहरू कानहरूलाई छुन्छन्, धेरै जसोले कान भन्दामाथि हात लैजान्छ । यो गलत हो) (अनुवादक)

(५) आफ्नो दायाँ हात बायाँमाथि राखेर छातीमाथि हात बाँधोस् ।

(६) दुआए सना पढ्नु जुन यो हो : "अल्लाहुम्मा बाइद् बइनी व बैना खतायाया, कमा बअद्ता बैनल मशिरके वलमगिरबे, अल्लहुम्मा नक्केनी मिनल खताया कमा युनक्कस सौबुल अवयजो मिनद्नसे, अलहुम्मागिसल खतायाया विल्माए तस्सलजे बल बरद"

अर्थ : हे अल्लाह ! मेरो र मेरा पापहरूबीच पूर्व र पश्चिम जत्तिकै दुरी पार्नु होस्, हे अल्लाह ! मलाई सेतो लुगा फोहोरबाट सफा भए भैं मेरा पापहरूबाट पवित्र पारिदेऊ हे अल्लाह ! मेरापापहरूलाई पानी, असिना र बार्फले धोइ देऊ ।
अथवा यो दुआ पढ्नुस् :-

“सुब्हानका अल्ला हुम्मा व बिहम्देका व तबारक्समुका व तअला जद्दोका व लाइलाहा गैरका”

(७) फेरि “अऊजो बिल्लाहे मिनशशैतानिर्रजीम” भन्ने

(८) फेरि “बिस्मिल्लाहिर्रहमानिर्रहीम” भन्ने अनर्न सूरः फतिह पढनु त्यसपछि अन्तमा “आमीन” भन्ने अर्थात् हे अल्लाह ! तिमी यसलाई कबूल गरिलेऊ । फेरि यस पछि कुरआनको जुन सूरः वा आयत कंठ होस् पढनुस् ।

(९) फेरि रुकुअ गर्ने अर्थात् अल्लाहको स्वागत (महान्तामा) मा आफ्नो पिठ्युँलाई भुकाइदेऊ । रुकुअ गर्ने तरिका यो हो कि आफ्नो टाउकोलाई आफ्नो पिठ्युँको एकदम बराबरीमा राख्ने, अलि कति पनि तल माथि नगर्ने र आफ्नो दुवै हातहरूलाई आफ्नो दुवै घुँडामाथि राख्ने । यसप्रकार औँलाहरू खुलेको हुनुपर्छ । अत्यन्त शान्ति संयमको साथ “सुब्हान रब्बीयल अजीम” तीन पटक पढनुस् र यदि “सुब्हानका अल्लाहुम्मा व बिहम्देका अल्ला हुम्मगिफरली” पढे पनि राम्रो छ । रुकुअमा जाने बखत आफ्नो दुवै हातलाई आफ्नो दुवै काँधसम्म अथवा कानहरूको लोती सम्म लैजाने, जुन प्रकार तक्तबीर तहरीमाको बखत गरेको थियो ।

(१०) जब रुकुअबाट उठोस् त “रफेअयदै न यसप्रकार गरोस् जुन प्रकार तक्वीर तहरीमाको बखतमा वा रुकुअ जाने बखत गरेको थियो । साथै साथ “समेअ अल्लाहो लेमन हमेदः” भनोस् । चाहे इमाम होस् अथवा एकलै होस् र उभिएको अवस्थामा यो दुआ पढनुस् । “रब्बना वलकल् हम्दु हम्दन् कसीरन् तैइयबन् मुबारकन् फीह मिल्उस्समावाते व मिल्उलअर्जे वमा बैनहुमा वमिल्उ माशिअ्ता मिन शैइन् बअदु ।” र यदि मुक्तदी (इमामको पछाडि पढिने नमाजी) छ भने ऊ पनि रुकुअबाट उठ्दै उक्त दुआहरू पढोस् ।

(११) अत्यन्त विनम्रता एवं संयमको साथ सजदः (ढोग) गरोस् र सजदःको बखत “अल्लाहो अकबर” भन्दै सजदःमा जाओस् । सजदः यसप्रकार गरोस् कि दुवै हात र खुट्टाका औलाहरू कअ्वा (किब्ला) तिर हुन् दुवै हातका औलाहरू मिलेका हुन् र दुवै पाखुहरूलाई दुवै तिघ्राबाट पर होउन्, र सात अङ्गले सजदः गरोस् । नाकको साथ निर्धारले दुवै हत्केलाहरूले दुवै घुँडा, दुवै खुट्टाको औलाहरूले, आफ्नो दुवै पाखुहरूलाई भुईंमाथि न विछ्याओस् बरु भुईंदेखि माथि राखियोस् ।

(१२) सजदःमा तीन पटक “सुब्हान रब्बियल अअ्ला” भनोस् र “सुब्हानका अलाहुम्मा रब्बना व बिहम्देहका अल्लाहुम्मगिफरली” पनि भन्न चाहेमा भन्न सक्छ कुनै फरक छैन वरु राम्रो छ ।

(१३) फेरि “अल्लाहो अकबर” भन्दै सजदः बाट टाउको उठाएर बाँया खुट्टालाई बिछ्याएर बसोस् र दायाँ खुट्टा ठाडो राख्ने र आफ्नो हातलाई दाहिने तिघ्रामाथि घुँडा नजिक राख्ने । खिन्सर बिन्सर (हातका औँलाहरूको नाम) लाई बटुलेर चोर औँलालाई उठाई राख्ने र औँठाको टुप्पोलाई बीचको औँलाको टुप्पामाथि राखेर गोलाकार बनाउने र चोर औँलालाई दुआको बखत हिलाउने र आफ्नो बायाँ हातलाई आफ्नो बायाँ तिघ्रामाथि घुँडा नजिक औँलालाई छुट्याएर राख्ने, मिलाएर नराख्ने ।

(१४) मान्छे दुवै सजदःको बीचमा बसेर यो दुआ पढोस् । “रब्बिगिफरली वरहम्नी वहदिनी वरजुकनी व आफिनी ”

(१५) फेरि “अल्लाहो अकबर” भन्दै अर्को सजदः गर्ने दोश्रो सजदःमा पनि पहिलो सजदः जस्तै उही दुआ पढ्ने जुन पहिलो सजदःमा पढेथ्यो ।

(१६) फेरि “अल्लाहो अकबर” भन्दै दोश्रो सजदः बाट उठ्ने र दोश्रो रकअत पनि पहिलो रकअत

जस्तै पढ्ने तर दोश्रो रकअतमा दुआए सना न पढ्ने ।

(१७) फेरि दोश्रो रकअतको अन्तमा “अल्लाहो अकबर ” भन्दै बसिरहने, जुन प्रकार दुबै सजदःहरूको बीचमा बसेको थियो । यसैप्रकार यसपटक पनि बस्ने र दुआए तशहहुद पढ्ने, दुआ यो हो :- “अत्तहीयातो लिल्लाहे वस्सलवातो वत्तययेवातो अस्सलामो अलैका अय्योहन्नबीयो व रहमतुल्लाहे व बरकातोहु अस्सलामो अलैना व अला एवादिल्लाहिस्सालेहीन, अशहदो अल्लाइलाहा इल्लल्लाहु, व अशहदो अन्ना मोहम्मदन् अब्दोहू व रसूलोहू “अल्ला हुम्मा सल्ले अला मोहम्मदिउँ व अला आले मोहम्मदिन् कमासल्लैता अला इब्राहीमा व अला आले इब्राहीमा इन्नका हमीदुम्मजीद, अल्लाहुम्मा बारिक अला मोहम्मदिवँ व अला आले मोहम्मदिन् कमा बारकता अला इब्राहीमा व अला आले इब्राहीमा इन्नका हमीदुम्मजीद ।”

(१८) फेरि नर्कको सजाय, कब्रको सजाय र जीवन मरणको षड्यन्त्रबाट अल्लाहको शरण माग्ने र लोक परलोकको भलाईको लागि आफ्नो रबसित दुआ गर्ने ।

(१९) फेरि दाहिनेतर्फ यो भन्दै सलाम फर्ने “अस्सलामो अलैकुम व रहमतुल्लाह ” यसै प्रकार बायाँ तिर पनि, यदि दुई रकअतको नमाज छ ।

(२०) तर यदि नमाज तीन रकअत वा चार रकअतको छ भने पहिलो तशशौहुदमा-अशहदो अल्लाइइलाहा इल्लल्लाहो व अशहदो अन्ना मोहम्मदन अब्दुहू व रसूलहु भनेर तेश्रो रकअतको लागि उभिहाल्ने ।

(२१) तेश्रो रकअतको लागि “अल्लाहो अकबर ” भन्दै उभिने र त्यस बेला पनि आफ्नो दुवै हातलाई आफ्नो दुवै काँधसम्म उठाउने र तेश्रो रकअत पनि दोश्रो रकअत जस्तै पढ्ने तेश्रो रकअतमा सूः फतेहा मात्र पढ्ने ।

(२२) फेरि “तवरूक ” गर्ने अर्थात आफ्नो दाहिने खुट्टालाई खडा राख्ने, जुन यसप्रकार होस् कि औलाहरू कअ्बाको तर्फ होस् र आफ्नो बायाँ खुट्टालाई दायाँ तिघ्राको तलबाट निकालेर भुईँ माथि बस्ने र आफ्नो दुवै हातलाई दुवै तिघ्राहरूमाथि यसप्रकार राख्ने जुनप्रकार पहिलो तशहहुदमा राखेको थियो ।

(२३) यसपटक पनि पूरा तशहहुद पढ्ने, फेरि आफ्नो दायाँतर्फ “अस्सलामो अलैकुम व रहमतुल्लाह ” भन्दै सलाम फर्ने र बायाँतर्फ यसैप्रकार भनेर सलाम फर्ने ।

बिरामीले नमाज पढ्ने तरिका

(१) बिरामीको लागि अनिवार्य नमाज उभिएर पढ्नु उचित छ, चाहे ऊ अलि भुकेर अथवा कुनै दिवारको सहारा लिएर अथवा कुनै लौरोको सहाराले पढोस् ।

(२) यदि उभिने तागत छैन भने त बसेर पढ्ने र उत्तम यो छ कि उभिने र रुकुअ गर्ने बेलामा चार जानु .(ब्रह्मासन) भएर बस्ने ।

(३) यदि बसेर नमाज पढ्ने तागत छैन भने कअ्वातिर अनुहार गरेर कोखा (पहलु) को भरमा पढ्ने, दायाँ कोखामा हुनु धेरै उत्तम छ । यदि कअ्वातिर हुन सक्दैन भने त जुन दिशातर्फ पनि आफ्नो मुख गरेर नमाज पढ्न सक्छ त्यो नमाज सही हुनेछ । त्यसलाई घुम्नु जरुरी छैन ।

(४) यदि कोखाको भरमा नमाज पढ्न तागत छैन भने यस्तो अवस्थामा सुतेर, आफ्नो दुवै खुट्टा कावातिर गरेर, नमाज पढ्ने । उत्तम यो छ कि टाउको अलि कति उठाइराख्ने जसलेगर्दा मुख कावातर्फ हुन सकोस् । यदि कावातिर खुट्टा गर्न सक्दैन भने त जुन प्रकार पनि नमाज पढ्नेछ त्यो सही हुनेछ, त्यसलाई फेरि दोहयाउन पर्दैन ।

(५) बिरामीको लागि रुकुअ सजदः गर्नु जरुरी छ तर त्यसको तागत छैन भने त आफ्नो टाउकोले इशारा (संकेत) गर्ने र सजदः रुकुअभन्दा अलिकम गर्ने र यदि रुकुअ गर्न सक्छ तर सजदः गर्न सक्दैन त रुकुअ गर्ने र सजदः इशाराले गर्ने र यदि सजदः को तागत छ रुकुअ गर्ने तागत छैन भने सजदः गर्ने र रुकुअ इशाराले गर्ने ।

(६) यदि रुकुअ र सजदःमा टाउकोले इशारा गर्न तागत छैन भने आँखाले इशारा गरेर पढ्ने । रुकुअमा आँखालाई अलि तल पार्नुपर्छ र सजदःको लागि धेरै तल गर्ने । केही व्यक्ति औँलाको इशाराले पढ्छन् यो ठीक छैन । न कुरआन हदीसबाट यसको सबुत प्रमाण छ, न कुनै बुद्धिजीवीको कथनबाट ।

(७) यदि बिरामीले न आँखाको इशाराले पढ्न सक्छ र न टाउकोको इशाराले त यस्तो स्थितिमा आफ्नो मनमा नमाज पढ्ने र तकवीर, केरत, (पाठ) रुकुअ, सजदः इत्यादि सबै आफ्नो मनमा नै गर्ने । यस हुनाले कि सारा कर्मको फल नीयतमा नै निर्भर छ ।

(८) बिरामीको लागि यो जरुरी छ कि प्रत्येक नमाज त्यसको नियमित समयमा पढ्ने र आफ्नो तागत अनुसार प्रत्येक वाजिब (अनिवार्य) लाई पूरा गर्दै गरोस् । यदि प्रत्येक नमाज उसको असल समयमा

पढ्न शक्ति छैन भने दुइवटा नमाज जम्मा गर्ने अर्थात एकैसाथ पढ्ने । यसप्रकार कि जोहर अस्रलाई एकैसाथ पढ्ने मगिब र इशालाई एकसाथ, चाहे जमा तकदीम होस् अर्थात जोहरलाई उसको अन्तिम समयमा पढ्ने र संगै अस्रलाई उसको असल समयमा पढ्नु यस्तैप्रकार मगिबलाई उसको अन्तिम समयमा पढ्ने र संगै इशालाई उसको असल समयमा पढ्ने । उक्त विधिलाई जमा तकदीम भन्दछन् । चाहे जमा ताखीर होस्, अर्थात् जोहरलाई स्थगित गरेर अस्रको साथ र मगिबलाई स्थगित गरेर इशाको साथ पढ्ने तात्पर्य यो कि जसरी आसानी होस् त्यसरी पढ्ने, तर नमाजे फज्र उसको असल समयमा पढ्ने त्यसको लागि (तकदीम अधि गर्ने) वा ताखीर (पछि गर्ने) छैन ।

(९) यदि बिरामी यात्रु होस् जसको औषधी उपचार अर्को मुलुकमा भइरहेको छ भने चार रकअतको नमाजहरूलाई दुई रकअत अर्थात जोहर, अस्र र इशालाई दुई-दुई रकअत पढ्ने । यहाँसम्म कि आफ्नो घर फर्केर आइहालोस् । चाहे उसको बस्ने समय धेरै होस् वा थोरै ।

नमाजमा संयम एवम् नम्रता

अल्लाहले पवित्र कुरआन मजीदमा संयम व नम्रता अपनाउनेहरूको ठूलो प्रशंसा गरेको छ, अल्लाहको भनाई छ:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾

﴿المؤمنون: १ - २﴾

अर्थ : निश्चय नै मोमिनहरू सफल भए ऊ मोमिन जुन आफ्नो नमाजमा संयम र नम्रता अपनाउँछन् ।

(सूर: मुमेनून १-२)

अर्को ठाउँमा अल्लाह भन्छन्:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ﴾

﴿وَيَدْعُونَكَارِعْبًا وَرَهْبًا ۖ وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾

﴿الأنبياء: १०﴾

अर्थ : र उनीहरू सुकर्ममा सबकत (अग्रसरता) गर्छन् र मलाई नै लगनशीलता र भयको साथ पुर्काछन् र मेरो निम्ति भुकिरहन्छन् । (सूर: अम्बिया १०)

अर्को ठाउँमा अल्लाहको भनाई छः

﴿ وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ۝۱۰۹ ﴾

﴿الإسراء: ۱۰۹﴾

अर्थ : र उनी रुँदै मुहको बल लोटछन् जसलेगर्दा उनको नम्रता धेरै बढी हाल्छ । (सूरः इसरा १०९) नम्रताको वास्तविक अर्थ यो हो कि मुटु अत्यन्तै कोमल भइजाओस् त्यसमा भय होस्, जसले काफ्न लागोस् अराधना संयम र विन्तीको भाव धेरै होस् । जब मुटुमा डर र भयको भाव धेरै हुन्छ त उसको साथ शरीरको हरेक भाग अङ्गप्रत्यङ्ग पनि डर्न थाल्छन् । अल्लाह तअलाको जात (अस्तित्व) र त्यसको नाम वा खूबीद्वारा संयम व नम्रता प्राप्त हुन्छ । बन्दा जुन प्रकार आफ्नो रबलाई चिन्नेछ, त्यसको महान्ता, शान, शौकत र शक्तिलाई बुझेछ । जुनप्रकार यो प्रक्रिया उसको मनमा हुँदै जानेछ त्यसै प्रकार त्यसको प्रभाव त्यसको कर्म, बचन र व्योहारमा जाहेर हुँदै भइरहनेछ ।

निःसन्देह मुटुलाई संयम व नम्रता साधारण रूपमा त्यस समय हासिल हुन्छ । जब बन्दालाई त्ससको वास्तविकता थाहा भइहाल्छ । सबभन्दा मूल

कारण यो हो कि बन्दामा यो चेतना सृजित होस् कि अल्लाहले उसको नमाजलाई हेरिरहेछ । यही उपकार (एहसान) हो जसको बारेमा अल्लाहको नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले खबर दिनु भएको छ । उहाँले भन्नु भयो:“एहसान यो हो कि अल्लाहको इबादत यसप्रकारले गर कि तिमी अल्लाहलाई हेरिरहेका छौ, र यदि तिमी उसलाई हेरिरहेका छैनौ भने ऊ तिमीलाई हेरिरहेको छ ।” (बुखरी, मुस्लिम)

अल्लाहको नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम सबभन्दा धेरै संयम र नम्रता भएको मानिस थिए । जबकि अल्लाहले तपाईंको अघिल्लो पछिल्लो सबै पापलाई क्षमा गरेको थियो, त्यसको बावजूद तपाईंको नम्रताको यो आलम थियो । हजरत अब्दुल्लाह बिन शिखीर रजिअल्लाहो अन्होले भन्नुहुन्छ कि मैले तपाईंलाई नमाजमा हेरेँ कि तपाईंको छातीमा रुने जस्तो आवाज थियो । जस्तो कि जातोको आवाज हुन्छ । (अबु दाऊद, नसाई, मोहक्कि जामेउल असूलले भनेछन्: यो हदीस सही छ)

नम्रताको सहयोगी कारण मध्येबाट यो पनि हो कि नमाज पढ्नेले आफ्नो केरत (पाठन) र इमामको केरतमाथि ध्यानपूर्वक सोच विचार गरोस्,

त्यसको अर्थ भावलाई बुझोस् त्यसबाट नम्रतामा बढोत्तरी हुन्छ । शैख हद्दादले भने: नम्रता नियमपूर्वक नमाज पढनाले प्राप्त हुन्छ । यसमा मन लगाउनाले, दिल र दिमागलाई हाजिर गर्नाले, केरतको अर्थ र भावलाई बुझनाले, यस्तो अनुभव होस् कि यो नम्रता एव. संयम मात्र अल्लाहको लागि हो । तसवीह व तहलील (पूजा, पाठ, जप) को समय अल्लाहको प्रशंसा एवं बडाईले त्यसको हृदय भरियोस कुनै दोश्रो संसारिक चिन्ता लोभ मनमा आउन नपाओस् । बरु सबै चिन्ता अल्लाहको हुकुम बमोजिम नमाजलाई कायम गर्नमा लागेको होस् किन भने यदि नमाजमा नम्रता एवं संयम रहेन भने त्यसबाट केही फाइदा छैन । शैख अब्दुल्लाह बिसामले भनेका छन्: नमाजमा हार्दिक लगनीशीलता (हजुरे कलब) पैदा गर्नका लागि केही निम्न कारणहरू छन् ।

१. शैतानको उपद्रवबाट क्षमा माँग्नु ।
२. नमाजको पाठन र अजकारको अर्थभावलाई बुझिरहेको होस् ।
३. अल्लाहको अजमत (महान्ता) रोबदाब (प्रताप) स्मरण होस् । यसप्रकार कि ऊ त्यसै शक्तिमान एक

अल्लाहतिर प्रवृत्तभएर उसैसित कुरा कानी गरिरहेछ ।

४. अल्लाहको जलाल र महान्ताको सामुन्ने आफूलाई एकदम कमजोर र तुक्ष तुल्याउने ।

५. आँखा सधैँ सजदःको ठाउँमा हुनुपर्दछ किन भने निगाह यता उती भएमा एकाग्रता पनि भंग भइरहनेछ ।

६. नमाजमा जब हाजिर होऊ त, खानु-पिउनु र दिशा-पिसाब अथवा अरु आवश्यक कार्यहरूबाट एकदम निश्चिन्त एवं भ्यायर जानुपर्छ । (तौजीहुल अहकाम १/५४९)

अल्लामः इब्ने कैयिमले भन्नु भएको छः एउटा यस्तो मान्छे जसको हृदय अल्लाहको प्रेम र उसको डरले भरेको हुन्छ । जब ऊ नमाजको लागि तयार भएर उठ्छ त उसको मुटु अल्लाहको लागि भुकिरहेको हुन्छ । ऊ त्यससित नजिक रहन्छ । हरेक किसिमको बुरा एवं नराम्रो चिन्ताबाट मुक्त हुन्छ । मनको हरेक भाग डर र भयले भरिएको हुन्छ । ईमानको ज्योति बढ्न थाल्छ । मनको इच्छाहरूको पर्दा खुलिहाल्छ । त्यसको मुटुमा ईमानीय उल्लास अल्लाहको पवित्र नामहरूको साथ जांगुजीर (अन्तः शाल्य) भइहाल्छ । ऊ अल्लाहलाई उसको अनेकौँ खूबी, प्रतापमा एकलै

अनुभाव गर्न थाल्छ । त्यसको सोच र चिन्ता अल्लाहको लागि भइहाल्छ । ऊ आफूलाई अल्लाहको निकट हुन अनुभव (तसउवर) गर्न थाल्छ । जसको कुनै उदाहरण छैन । बरु उसको मुटु अल्लाहको लागि खालि (रक्ति) भइहाल्छ । जब भक्त आफ्नो रबको सामुन्ने खडा हुन्छ त आफ्नो हृदयले त्यसको ईश्वरत्वको दर्शन गर्छ र जब “अल्लाहो अकबर ” भन्छ त उसको किबरियाई (बुजुर्गी) व महान्ताको दर्शन गर्छ र जब “सुब्हानका अल्ला हुम्मा व बिहम्देका” भन्छ त आफ्नो मुटुमा यस्तो रबको दर्शन गर्छ, जुन हरेक किसिमको दोषबाट मुक्त र पवित्र छ, र जब “अऊजो बिल्लहे मिनशशैतानिर्रजीम ”भन्छ त आफ्नो एकदम बलियो शत्रुबाट जुन उसलाई अल्लाहबाट टाढा गर्नमा लागेको छ रुक्ने शहीद (प्रचण्ड आधार) तिर आश्रय लिन्छ ।

हदीसे कुदसीमा हजरत अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ । उहाँले भन्नुहुन्छ कि मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्लाई भन्दै सुनेको छु अल्लाह भन्छ कि: मैले नमाजलाई आफ्नो र उपासकको बीच दुई भागमा विभाजन गरेको छु र मेरो उपासकको लागि ती तमाम चीजहरू छन् जुन्

ऊ माँगछ । तसर्थ जब उपासक “अल्लहु लिल्लाहे रेब्विल आलमिन ” भन्छ, त अल्लाहताअला भन्छ; मेरो उपासक मेरो प्रशंसा गर्थो, र जब उपासक “अर्रहमानिर्रहीम ” भन्छ, त अल्लाह भन्छ; उसले मेरो स्वागत गर्थो, र जब “मालिकियोमिद्दीन ” भन्छ, त भन्छ; उसले मेरो वुजुर्गी बयान गर्थो, र जब “इय्याका नअबुदु वइय्याका नसतईन ” भन्छ, त अल्लाह भन्छ; यो मेरो र मेरो भक्तको बीचमा छ, र मेरो उपासकको लागि ती सबै चीजहरू छन् जुन ऊ मागोस्, र जब “इहदिनस्सेरातल मुस्तकीम सिरातल्लीजीना अनअमता अलैहिम् गैरिल मगजूबे अलैहिम वलज्जाल्लीन ” भन्छ, त अल्लाह भन्छ; यो मेरो उपासकको लागि छ, र मेरो भक्तको लागि त्यो चीज छ जुन ऊ माँगोस् । (मुस्लिम)

अल्लामः (धर्माचार्य) इब्ने कैयिमले भन्नुभएको छ कि: उपासकको मुटु र उसको आँखाको शीतलता आत्माको सोरुर .(खूसी) त्यस समय हुन्छ, जब उसको अल्लाह तीन चोटी “मेरो उपासक ” भन्छ । सौगन्ध (कसम) अल्लाहको ! यदि हृदयमाथि विलासिकताको धुँवा र इच्छाहरूको बादल नभएको भए त उसको हृदय खुशीले गर्दा गदगद हुन थाल्थ्यो । किन भने रब्बे करीम जुन

आकाश पृथ्वीको पालनहार हो उसले भन्यो-“हम्देनी
अब्दी असना अलैया अब्दी व मजदनी अब्दी ”
अर्थात मेरो भक्तले मेरो प्रशंसा ग्यो, मेरो भक्तले
मेरो सना (स्तुति) बयान ग्यो र मेरो भक्तले मेरो
बुजुर्गी बयान ग्यो ।

नम्रता एवं संयमको बारेमा सल्फ धर्माचार्यहरूको प्रतिवाद

हजरत उमरबिन खत्ताबद्वारा भनिएको छ कि: उहाँले एउटा व्यक्तिलाई देख्नुभो कि ऊ नमाजमा आफ्नो गर्दन झुकाएको थियो त उहाँले भने: गर्दनलाई माथि उठाऊ नम्रता एवं संयम गर्दनमा छैन । बरु हृदयमा छ (मदारेजुस्सलेकीन १/५५९)

अब्दुल्लाह बिन उमरबाट अल्लाहको वाणी “अल्लजीनहुम फी सलातेहिम खाशेऊन ” को व्याख्यामा उल्लेख छ, भन्छन्: जब मान्छे नमाजमा पूर्णरूपले ध्यानमग्न हुन्थे र आफ्नो निगाहलाई सजदको ठाउँमा झुकाइराख्थे, उनी जान्दथे कि अल्लाह उनलाई हेरिरहेको छ । तसर्थ उनी यताउती हेर्दैनथे । (दुरे मन्सूर लिस्सोयूती ७/८४)

मुजाहिदबाट अल्लाहको वाणी “अल्लजीनहुम फी सलातेहिम खाशेऊन ” को बारेमा यो भनाई छ उनी भन्छन्: कि नमाजमा अत्यन्त शान्ति र सकूनको वातावरण होस् र अल्लाह तअलाको वाणी “सीमाहुम फी वजूहेहिम मिन अस्सिस्सोजूद”को बारेमा भन्छन् । यहाँ यसको मतलब नम्रता एवं

संयम हो । (अलजुहद लेइब्ने मुबारक पेज ५५, र शरहुस्सुन्नः ३/२५९)

हसन बसरी आयत “अल्लजीनहुम फी सलातेहिम खाशेऊन ” को बारेमा भन्छन् कि उनको नम्रता एवं संयम उनको मुटुमा हुन्छ । जसलेगर्दा ऊ आफ्नो निगाहलाई र आफ्नो पाखुरालाई तल (पुस्त) राख्थे र आयत “व यदऊनना रगबौ व रहबौ वकानू लना खाशेईन ।” को बारेमा भन्छन् कि यहाँ यसको अर्थ हृदयमा स्थायी भय हो (“अलजुहद इब्ने मुबारक पेज ५५, दुर्रे मन्सूर ७/८४)

फुजैल बिन अयाजले भन्छन्: मानिसको मुटुमा जुन नम्रता एवं संयम छ त्यो भन्दा धेरै देखाउनु अनुचित (मकरुह) छ । (मदारेजुस्सालेकीन १/५५९)

सोहलतसतरीले भन्नुहुन्छ जसको हृदयमा नम्रता एवं संयम हुन्छ शैतान त्यसको नजिक जाँदैन । (मदारेजुस्सालेकीम १/५५९) माथि उल्लेख भएका कथनहरूबाट यो कुरा राम्रोसित छर्लङ्ग भइहाल्यो कि नम्रता एवं संयम नै नमाजको असल जग हो नम्रता एवं संयम बिना नमाज यस्तो नै छ जस्तो बिना प्राणको शरीर ।

वास्तवमा नमाज इस्लामको प्रमुख आधार हो । जसले पूरा नम्रता एवं संयमका साथ उसको हक अदा गर्‍यो र पूरा आत्मीयताको साथ अल्लाहको सामुन्ने उभ्यो भने आफ्नो हृदयमा अनौठो किसिमको माधुर्य (मिठास) पाउने, छाती (सिना) फराकिलो र मन (नफ्स) ले आनन्द पाउने भनुभव गर्नेछ । यहाँसम्म कि ऊ यो इच्छा गर्न थाल्छ कि ऊ लगातार नमाज नै पढ्दै रहोस्, त्यसबाट अलग नहोस् । यसले कि यो आँखाको शीतलता (ठण्डक) मनको शान्ति र संसारिक आराम वा चैन हो ।

पूर्वज सदाचरीहरूका केही विनम्र एवं संयमी तस्वीरहरू

मुजाहिद भन्नुहुन्छ, हजरत अबुबक्र रजिअल्लाहो अन्हो जब नमाजमा हुन्थे त उनको नम्रता एवं संयमको यो हालत हुन्थ्यो जस्तो कि उनी एउटा काठ हुन् । (ताजीमो कदरिस्सलाते लिलमरव्वजी १/१९१)

हजरत साद विन मुआजद्वारा भनिएको छ, उहाँले भन्नु हुन्छ कि: जहिले पनि कुनै नमाज पढेको छु, त नमाजबाट अलग नभएसम्म मेरो मन (नफस) ले संसारिक कार्य सम्बन्धी कुरा मबाट केही गर्दैनथ्यो । अली विन हुसैन जब वजू गर्थे तब उनको रंग पहेलो भइहाल्थ्यो र जब नमाजको लागि उभिनु हुन्थ्यो, त डरले काम्पित हुनुहुन्थ्यो । जब उनीसित यस सम्बन्धमा कुरा गरियो त भन्नुभयो: के तपाईंहरूलाई थाहा छैन कि म कसको सामुन्ने उभिएको हुन्छु र को सित कानाखुसी (कुराकानी) गर्छु । -बिदाया वन्निहाया लेइब्नेकसीर ९/११०)

इब्ने कसीरले चर्चा (जिक्र) गरेका छन् कि उरवह विन जुबैर एउटा समूहको साथ “दिमशकमा” वलीद विन अब्दुल मलिककहाँ जानुभयो जब

त्यहाँबाट फर्के त उहाँको खुट्टामा हड्डी भित्र रोग लाग्यो । धेरै व्यक्तिले त्यसलाई काट्न चाहे र उनीसित भने कि तपाईं केही पिउनुस् जसले गर्दा होश गायब भइहालोस् र काट्दा खेरी तपाईंलाई दुःख महसूस हुन नसकोस् त उहाँले भन्नुभयो: म यस्तो सोचन पनि सक्दैन र म चाहन्न पनि कि जो अल्लाहमाथि ईमान राख्दछ, ऊ यस्तो चीज खाओस् जसबाट उसको बुद्धि बिगोस् र ऊ आफ्नो रबलाई पनि चिन्न नसकोस् । यदि तिमी उसलाई काट्न नै चाहन्छौं भने म नमाजमा भएको बेला उसलाई काटिदेऊ । इब्बने कसीर आफ्नो इतिहासमा लेख्नुहुन्छ कि उहाँ नमाजको हालतमा भएको बेला व्यक्तिहरूले उहाँको खुट्टालाई काटीदिए र उनी नमाजमा यस्तो लीन थिए कि उहाँलाई अलिकति पनि थाहा (महशुस) हुन सकेन । बिदाया वन्निहाया लेइब्ने कसीर ९/११०)

हजरत इब्राहीम तैमी जब सजद: गर्थे त चराहरू आएर उनको पिठ्युँमाथि बस्थे जस्तै उहाँ कुनै दीवालको जग हुनुहुन्छ । (हिलियतुल औलिया लेअबी नईम ३/२१०)

वकीय बिन जर्राह जब नमाजको लागि उभिन्थे त यस्तो लाग्थ्यो जस्तै कुनै चट्टान होस् जुन

यता उति हुँदैन । (जुहद लेवकीय बिन जराह
१/५१)

आमिर अल अंबरीद्वारा भनिएको छ । उहाँ भन्नुहुन्छ
मेरो घाँटीमाथि खुकुरी प्रहार होस् यो राम्रो हुन्छ कि
म नमाजमा संसारिक कार्यहरूको बारेमा केही
सोचौं ।

सईद बिन जबीरुल्लाहको कथन छ: “वत्तकू
यौमा तुरजऊन फीहे इलल्लाहे (सूर:बकर : ८१)

तेइस भन्दा बढी चोटि नमाजम दोहय्याउँदै
रहन्थ्यो । (हिलियतुल औलिया ४/२१२)

नमाजमा अनावश्यक हिल डुल गर्नाले नम्रता एवं आत्मीयता बाँकी रहँदैन

यो वास्तविक कुरा हो कि नमाजमा अनावश्यक हिडडुल गर्ने र यताउती हेर्नाले नम्रता एवं संयम समाप्त भैहाल्छ, र कहिलेकाहिँ नमाज पनि भंग भइहाल्छ । नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्बाट सही प्रमाणित छ, तपाईं भन्नु भएको छ: महान अल्लाहले यहया बिन जकरियालाई पाँच कुराहरूमाथि अमल गर्न हुकुम दियो र बनी इसराईलाई पनि तिनै कुराहरूमाथि अमल गर्न हुकुम दियो ।

यस हदीसमा यो पनि उल्लेख छ कि “अल्लाह तिमीलाई नमाजको हुकुम दिन्छ । तसर्थ जब तिमीहरू नमाज पढ्छौ त यता उती नहेर किन भने अल्लाहले भक्तको नमाजमा आफ्नो अनुहार उसको अनुहारको सामुन्ने गर्छ । जबसम्म नमाजी यताउती हेर्दैन (यसलाई तिरमिजीले उल्लेख (रिवायत) गरेका छन् र भनेछन् कि: यो रिवायत सही छ)

हजरत आएशाद्वारा भनिएको छ, उहाँले भन्नुहुन्छ कि मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे

वसल्लम् सित नमाजमा यताउती हेनेवारे प्रश्न गरें त तपाईले उत्तरमा भन्नुभयो यो एक किसिमको उचक । (गाफिल पारेर कुनै कुरा खोस्नु -लिनु) हो । जसलाई शैतानले बन्दाको नमाजबाट उचक लिन्छ (बुखरी)

पूर्वजहरूले (असलाफे करामले) नम्रता एवं संयमलाई बरबाद हुनबाट कडाईको साथ रोक्नु भएको छ । हजरत हुजैफाद्वारा भनिएको छ उहाँले भन्नुहुन्छ: सबभन्दा पहिलो कुरा जसलाई तिमीहरू आफ्नो धर्मबाट गायब (समाप्त) गर्ने छौं त्यो नम्रता र संयम हो, र सबभन्दा अन्तमा जुन कुरा समाप्त गर्ने छौं त्यो नमाज हो ।

हजरत ओबादा बिन सामितद्वारा भनिएको छ: सबभन्दा पहिलो बिद्या जुन व्यक्तिहरूले समाप्त गर्ने छन् त्यो नम्रता हो, संभव छ कि तिमी मस्जिदमा प्रवेश गर र त्यहाँ तिमीलाई कुनै यस्तो व्यक्ति नमिलोस् जसमा नम्रता र संयम होस् ।

हजरत अलीद्वारा भनिएको छ, उहाँले भन्नु हुन्छ: हृदयमा नम्रताको अर्थ यो हो कि तिम्रो काँध मुस्लिम मान्छेको लागि कोमल भइजओस् र नमाजबाट लगन कदापि नहटोस् ।

हसन बसरीले भन्नुहुन्छ: नमाजमा यताउती हुनबाट बाँच्नु किन भने अल्लाह तिमीतिर हेर्छ र तिमी अल्लतिर हेर्छौं ।

नमाजमा अनावश्यक हिल डुलका केही उदाहरणहरू

१. दाहीसँग खेल्नु :

सोर बिन यजीदको कथन छ, उहाँ भन्नुहुन्छ कि: हजरत होजैफाले एउटा यस्तो मान्छेलाई हेर्नु भयो जुन नमाजमा आफ्नो दाहीसित खेलिरहेको थियो त भन्न थाले कि यदि उसको हृदयमा डर हुन्थ्यो भने त उसका अंग प्रत्यंग शान्तिमय हुन्थे ।

२. इलतेफात -यताउति हेर्नु) र औला पड्काउनु :

साद बिन जुबैर भन्छन्: पाँच चीजहरूले नमाजमा कमी आउँछ: यता उति हेर्नाले, चिल्लाउनाले, औलाहरू पड्काउनाले, नराम्रो शंकाले र कंकरीहरू (मसिनो ढुंगा) बाट खेल्नुले

इब्ने जुरैजले अतासंग भने: के इलतेफात नमाजलाई समाप्त गरिदिन्छ ? उहाँले भन्नुभयो होइन । मैले भने-दाँया-बाँया हेर्न सक्नु हुन्छ ? उहाँले भन्नु भयो होइन । हाँ यदि तिमी सफ (पंक्ति) बनाऊ । तिमी आफ्नो निगाहलाई आफ्नो सामुन्ने सोभो राख, यता उति नहेर किन भने नमाज अल्लाह तआलाको नम्रताकै कारणबाट नमाज छ ।

३. लुगासित खेल्नु :-

हजरत अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि मान्छे जब नमाजमा उभिन्छ, त्यसबखत ऊ धेरै महत्वपूर्ण स्थानमा हुन्छ, ऊ रहमान (अल्लाहको नाममध्ये एक नाम) को सामुन्ने हुन्छ, रहमानले उसको कील वकाल (तर्क विर्तक) लाई सुन्छ, हिल्डुलको क्रियालाई हेर्छ । शंकाहरूलाई जन्दछ । तसर्थ उसलाई आफ्नो शरीर र हृदयको साथ त्यसतर्फ ध्यानमग्न हुनुपर्दछ, फेरि आफ्नो चेहराको सामुन्ने नम्रताले हेर्नु पर्दछ । र यो संकेतको व्याख्या हो केही धर्मचार्यहरूले नमाजमा हिल्नुको चार किसिम बयान गरेछन् ।

(क) जसबाट नमाज भंग भइहाल्छ: त्यो कर्म हो जुन बिना कुनै आवश्यकता लगातार भइरहोस् ।

(ख) नमाजमा मकरुह (घृणित) छ, तर नमाज रद्द हुँदैन: त्यो मामूली अमल (क्रिया) हो जुन विन जरुरी होस् । जस्तै कपडासित खेल्नु, यसले कि यो क्रिया नम्रता र संयमको विरुद्ध छ । यसको अवाश्यकता पनि छैन ।

(ग) त्यो मामूली हिलडुल जुन कहिले काही अलि कति भइहाल्छ: त त्यो ठीक (मुबाह) छ ।

(घ) आरम्भमा हिडडुल: त्यो हिडडुल हो जुन नमाजको मसलहतको लागि छ, अथवा कुनै राम्रो

कार्यको लागि त्यो हिङ्गुल (हरकत) छ र उसलाई
गर्नुको हुकुम पनि छ जस्तो भयको नमाजमा हुन्छ ।
(तौजिहुल अहकाम मिन् बलुगुलमराम शैख
अब्दुल्लाह बस्साम १/५२५)

संयमका साथ आफ्नो निगाहलाई गाडी राख्नु ।
यसले गर्दा ऊ भुल्न सक्दैन, ऊ यताउति नहेरोस् र
नमाज पूर्णरूपले नसिद्धिए सम्म आफ्नो हात खुटा र
अरु अंग प्रत्यंगबाट पनि हरकत नै नगरोस् ।

नमाजमा भुलनुबाट बाँच्ने तरिका

मानिस जब नमाज पढोस् त अल्लाहको अजमत (महिमा) र उसको प्रतिष्ठलाई हृदयमा बसाई राखोस् किन भने ऊ अल्लाहको सामुन्ने उभिएको छ । जुन सारा सृष्टिको मालिक हो । उसको मुटु अल्लाहको दुवै औंलाको बीच छ, जस्तो चाहन्छ, फेरिरहन्छ, तसर्थ जुन व्यक्ति मुक्ति प्राप्त गर्न चाहन्छ, आफ्नो नमाजमा सफलताको चाँसो राख्छ, भने उसलाई चाहियो कि आफ्नो केरत पाठन र इमामको केरतलाई राम्रो सम्झोस् र आफ्नो नमाजलाई न विसोस् र न संसारिक कार्यमा लीन रहोस् किन भने यसले गर्दा पुण्यमा कमी हुनसक्छ ।

हजरत अम्मार बिन यासिर रजिअल्लाहो अन्होद्वारा भनिएको छ, उहाँले भन्नुहुन्छ: मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमलाई भन्दै सुनेको छु मानिस जब नमाज पढ्छ त नमाजको दशौं, नौं, अठौं, सातौं, छैठौं, पाँचौं, चौथाई, तिहाई र आधासम्मा लेखिन्छ । (अबू दाऊद, नसाई, अल्लाम: अल्बानीले यसलाई हसन भनेका छन् ।)

मुजाहिद भन्छन् कि जब कुनै व्यक्ति नमाज पढ्छ त आफ्नो निगाहलाई कुनै अरुतिर फेर्नाले "रहमान" सित डर छ साथै कुनै चीजको साथ

खेलनु वा संसारिक शंका आउनाले पनि डर छ, भने यदि उस बखत जब ऊ बिसोस् त यो अवस्था तबसम्म कायम रहन्छ, जबसम्म ऊ नमाजमा रहन्छ ।

हसन बसरीद्वारा भनिएको छ उहाँ भन्नुहुन्छ कि जब तिमी नमाजको लागि उभिनुस् त शान्तिपूर्वक उभिनुस् । जुनप्रकार अल्लाहले तिमीलाई हुकुम दिएको छ र यताउती ध्यान गर्नु र बिसर्नुबाट बाँच्दै रहनुस् अल्लाह तिमीतिर हेर्छ र तिमी अरुलाई हेर्छौं । अल्लाहसित जन्नत माँग्छौं । नर्कबाट मुक्ति चाहन्छौं र तिम्रो हृदय बेहोस् छ । तिमीलाई यो पनि थाहा छैन कि तिमी आफ्नो मुखबाट के भनिरहेका छौं ।

नमाजमा नमाजीहरूका केही प्रमुख गल्तीहरू

१. नमाजमा मुखबाट नीयत गर्नु :

धेरै धर्माचार्य विद्वानहरूको यस कुरामाथि एकमत छ कि नमाजको लागि मुखबाट नीयत भन्नु हुँदैन । यो सुन्नतको विपरीत छ । वरु यो इस्लाममा बिदअत हो । अल्लाहको नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ: जसले हाम्रो धर्ममा कुनै नयाँ काम कुरा कायम गर्‍यो जुन इस्लाममध्येको होइन । त त्यो अस्वीकार छ । (बुखरी, मुस्लिम)

यसबाट थाहा हुन्छ कि मुखबाट नीयतको शब्दहरू उच्चारण गर्नु नयाँ कुरोको थप हो । यसले गर्दा यो बिदअत हो । तसर्थ यसबाट बाँच्नु पर्छ ।

२. आकाशतिर देख्नु :

हजरत अनस बिन मालिकद्वारा भनिएको छ रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नुभएको छ कि: ती कौमहरूको दशा के हुन्छ, जुन आफ्नो नमाजहरूमा आफ्नो निगाहलाई आकाशतिर उठाउँछन् । तपाईंको बयान यस सम्बन्धमा धेरै कठोर भइहाल्यो, यहाँसम्म कि

तपाईले भन्नु भयो: सबैलाई चाहियो कि यस्तो कार्य गर्नुबाट बाँचुन् नत्र उनको निगाहलाई खोसिलीइनेछ । (बुखरी)

३. नमाजमा अशान्ति :

हजरत अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम् मस्जिदमा प्रवेश भए त्यसै बखत एक व्यक्ति आएर नमाज पढ्न थाल्यो । फेरि तपाईंको नजिक आएर सालम गयो । तपाईंले सालमको जवाफ दिनुभयो । अनि भन्नु भयो: जाऊ फेरि नमाज पढ्, अहिले तिमी सही नमाज पढेका छौंनौं । ऊ दोश्रो पटक पनि पहिलाको जस्तै छिटो-छिटो नमाज पढेर फेरि आएर सलाम गयो । तपाईंले सलामको जवाफ दिनुभयो र भन्नुभयो कि: फेरि जाऊ र नमाज पढ अहिले तिमी नमाज पढेनौं । यहाँसम्म कि यो प्रक्रिया तीन पटक भयो । अनि त्यस व्यक्तिले भन्यो: अल्लाहको कसम जसले तपाईंलाई सत्यताको साथ पठायो । म यसभन्दा राम्रो जान्दैन । तपाईं मलाई सिकाइदिनुस् । तपाईंले भन्नुभयो: जब तिमी नमाजको लागि खडा होऊ त आरम्भमा तक्वीर भन्नु अनि त्यसपछि कुरआनको जुन अंश तिमीलाई कण्ठ होस् त्यो पढ । अनि रुकुअ गर यहाँसम्म तिमी रुकुअमा एकदम

शान्त भइजाऊ । फेरि रुकुअवाट एकदम सोभो होऊ, र अत्यन्त शान्तिको वातावरणमा सजदः गर फेरि यस्तै प्रकार आफ्नो नमाजलाई पूरा गर । (बुखरी, मुस्लिम)

यस हदीसबाट के सिद्ध हुन्छ भने नमाजमा शान्ति र सकुन एकदम जरुरी छ । बरु नमाजको यो एउटा अंग हो । शान्ति र सकुन् बिना नमाज नै हुँदैन ।

४. नमाजमा काँधा खुल्ला राख्नु :

हजरत हबुहोरेराद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयोः तिमी मध्येबाट कोही व्यक्ति एक लुगामा नमाज नपढोस् जसले गर्दा उसको काँधा खुलेको होस् । (बुखरी, मुस्लिम)

केही धर्माचार्यहरूले हदीसमा नहीबाट नही तहरीमी अर्थात नमाजको हालतमा काँधा खुल्ला रहनु हराम ठहराएका छन् र केहीले भनेछन् कि नही तनजीही छ । भनाईको मतलब यसबाट बाँच्नु जरुरी छ ।

५. नमाजमा सुतरह (सुतरह भनेको त्यो वस्तु हो जुन नमाजीले आफ्नो अगाडी निशानीको रुपमा

राख्छ, जस्तै माटोको ढेर, लाठी, आदि अगाडिबाट जानेलाई रोक) (आवरण) नबनाउनु :

नमाजीहरूको तमाम गल्तीहरूमध्ये एउटा सुतरह (आवरण) नराख्नु पनि हो । जसलाई उनीहरू आफ्नो नमाजमा राख्दैनन् । यद्यपि अल्लाहको नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले यसको हुकुमदिनुभएको छ । हजरत अबु सईद खुदरीद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भयो: जब तिमीमध्ये कोही नमाज पढोस् त उसलाई चाहियो कि सुतरहतिर नमाज पढोस् र त्यसको निकट नै रहोस् (अबुदाऊद, इब्ने माजा, र यो हीदस हसन छ)

६. नमाजीको अगाडिबाट हिड्नु :

नमाजीको अगाडिबाट हिड्नुबाट अनिवार्य रूपले बाँच्नुपर्छ किन भने यसको लागि ठूलो दण्डको चेतावनी आएको छ । नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्लेको भनाई छ कि यदि नमाजीको अगाडिबाट हिड्नेलाई यो कुरा थाहा भइजाओस् कि उसमाथि कति ठूलो पाप लाग्छ भने त ऊ चालिस वर्षसम्म रुक्न त्यस हिडाई भन्दा राम्रो बुझ्नेछ ।

यो आदेश त्यस समयको हो जब नमाजी एकलै होस् तर यदि ऊ मुकतदी (इमामको पछाडिको नमाजी) छ भने इमामको सुतरह उसको सुतरह हो, र यस्तो अवस्थामा यो आदेश छ कि ऊ नमाजीको अगाडिबाट गई जाओस् (बुखरी, मुस्लिम)

७. इमामभन्दा पहिला रुकुअ सजदः र बस उठ गर्नुः

नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले कडाईको साथ नमाजमा कुनै पनि क्रिया इमामभन्दा पहिला गर्नुबाट रोक्नु भएको छ । तपाईंले भन्नु भयोः के ऊ यस कुराबाट आल्लाह सित डराउँदैन कि उसको टाउको गधा जस्तै नभइहलोस् अथवा उसको अनुहार गधाको अनुहारमा नबदलियोस् । (मुत्तफकुन अलैहे)

८. पंक्तिलाई पूरा नगर्नु र पंक्तिभित्र दूरी राख्नु :

नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले पंक्तिहरूलाई पूरा गर्न हुकुम दिनुभएको छ । सर्वप्रथम पहिलो पंक्तिलाई पूरा गर्ने यसपछि दोश्रो पंक्तिलाई । हजरत जाबिर विन समुराद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छः तिमीहरू यस्तो पंक्ति किन बनाउँदैनौं, जुन प्रकार फरिश्ताहरू आफ्नो रबको छेउमा पंक्ति

बनाउँछन् ? हामीले भन्यौः हे अल्लाहको रसूल सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम् ! फरिश्तहरू आफ्नो रबको छेउमा कसरी पंक्ति बनाउँछन् ? तपाईंले उत्तरमा भन्नु भयो उनीहरू पंक्तिलाई पूरा गर्छन् । पहिला पंक्तिलाई पहिले, फेरि दोश्रोलाई र पंक्तिहरूमा खूब मिलेर उभिन्छन् । (मुस्लिम)

९. नमाजपछि तुरुन्तै मुसाफा (सलाम) गर्नु र नमाजीले “तकब्बलाल्लाह” वा “हरमन्” भन्नु :

इज्ज बिन अब्दुस्सलामले भनेछन् बिहानको नमाज र अस्त्रको नमाजपछि मुसाफा गर्नु विदअत हो । हाँ ! यदि कुनै व्यक्ति बाहिर बाट...- अबु नजरले भन्नुहुन्छ: तपाईंले चालिस दिन, अथवा चालिस महिना वा चालीस साल भन्नु भयो यो थाहा हुन सकेन- आएको छ त नमाजभन्दा पहिला मुसाफा गर्नु सक्छ किनभने आउने बखतको मुसाफा गर्नु नियमानुसार छ । र नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमुले नमाज पछि जिक्र (जप)मा लीन हुन्थे र ३३ चोटि अस्तगफिरुल्लाह भन्नुहुन्थ्यो र फेरि फर्कन्थे । यदि यो विदअत लेखकको पालामा मात्र दुई नमाजहरूमा थियो भने हाम्रो पालामा प्रत्येक नमाजमा भइसकेको छ । “लहौला वला कुव्वता इल्ला बिल्लाह” रहयो

नमाजपछि “तकव्वलल्लाहो” वा “हरमन” भन्नु त यो पनि नयाँ बिदअतहरूमध्येबाट एक हो । रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमुले भन्नुभएको छ जसले हाम्रो यस धर्ममा कुनै नयाँ कुरा थप गरी प्रचलन गऱ्यो जुन धर्ममा छैन भने त्यो अमानय छ । (बुखरी, मुस्मि)

१०. जप गर्नु र नमाज पछि सामुहिक रूपमा दुआ माँगनु :

सुन्नतको तरिका यो होइन कि नमाज पछि सबै एकत्रित भएर ठूलो स्वरमा कुनै विशेष जिक्र पढ्नुस् । यसैप्रकार नमाजपछि सामुहिक रूपमा हात उठाएर दुआ माँगनु पनि सुन्नत (नियम) को विपरीत छ । इब्ने कैयिमको कथन छ कि: यो नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमूसित साबित छैन र नकुनै रिवायत (कथन) नै सही प्रमाणद्वारा भनिएको छ तसर्थ यसबाट बाँच्नु आवश्यक छ ।

नमाज छोड्नेहरूको बारेमा आदेश

वास्तवमा सबभन्दा प्रमुख कुरा जुन अन्तरात्मालाई थकाईदियोस्, आँखालाई रुवाई दियोस्, र हृदय एवं साहसलाई बेहद दुःख पुऱ्याओस्, यो हो धेरै मुसलमानहरूले नमाज जस्तो प्रमुख फरिजा (कर्तव्य) बाट ढिलोपन र लापरवाही

गर्नु, यसलाई विलम्बले पढ्नु, जमातदेखि पछाडि रहनु, र सबभन्दा बुराई यो कि यसको प्रमुखता, महत्व र अनिवार्यतालाई बुझ्दा बुझ्दै यसलाई त्यगी नै दिन्छन् । महान् विद्वान एवं धर्मचार्य शैख अब्दुल अजीज बिन बाजले भन्नु हुन्छ: “नमाजमा ढिलोपन (सुस्ती) गर्नु बडो मुन्किरात (अवैधानिक) कार्यमध्ये एक हो, र यो मुनाफिक (बहुमुख) को पहिचान हो अल्लाहको भनाई छ:

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا

إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ

اللَّهِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿النساء: १४२﴾

अर्थ : निःसन्देह बहुमुख अल्लाहलाई धोका दिन्छन् । ऊ तिनीलाई धोका दिनेछ । जब तिनी नमाजको लागि खडा हुन्छन् त निकै ढिलोपनको साथ खडा हुन्छन् । सबैलाई देखाउनका लागि खडा हुन्छन् । अल्लाहको जप एकदमै कम गर्छन् ।” (अल् निसा १४२)

रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लमूले भन्नुभएको छ: बहुमुख (मनाफिक) हरूमाथि सब भन्दा

अष्टयारो र भारी इशा र फज्रको नमाज हो । यदि तिनीहरूलाई ती नमाजहरूको महत्व र पुण्य थाहा भइहालोस् भने तिनीहरू घिस्रेर घुँडाको बल उक्त नमाज पढ्न आउँछन् (बुखरी, मुस्लिम)

वास्तवमा नमाजलाई पूर्णरूपमा छोड्नु यद्यपि कहिलेकाँही किन नै नहोस्, कुफ्र अकबर हो । यद्यपि वजूबे सलात (नमाज अनिवार्य हुनु) को इन्कार नहोस् । धर्माचार्यको भनाई यही हो । नमाज छोड्ने चहे पुरुष होस् वा महिला तर यदि उसको वजूबको इन्कार गरिदियो भने यो धेरै विद्वानहरूको विचारमा सबभन्दा ठूलो कुफ्र हो । यद्यपि ऊ नमाज पढोस् । रोजा (व्रत) बसोस् र स्वयम् आफूलाई मुसलमान सम्भोस् ।

तसर्थ मुसलमानहरूको लागि अनिवार्य छ कि नमाजलाई कायम गरुन् र त्यसलाई इस्लामको नियम बमोजिम पालन गरुन् । जुनप्रकार रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले आफ्नो कर्म, वचनद्वारा मार्गदर्शन दिनुभएको छ । बेनमाजीहरू अल्लाहको दण्ड सजाय र क्रोधबाट बाँचुन् र यस कुरालाई बुझुन् कि नमाजलाई जसले मामूली (तुक्ष) सम्भन्छ, ऊ त्यसको अवहेलना गर्छ । यसप्रकार ऊ इस्लमलाई नै मामूली बुझ्छ र उसको अवहेलना

गर्छ । हजरत उमरले ठीक भन्नुभएको छ कि
“जसले नमाज छाडिदियो उसको इस्लाममा कुनै
अशं छैन ।”

नमाज छोड्नुको बारेमा हदीसे नवबी

हजरत जाबिर बिन अब्दुल्लाहद्वारा भनिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ कि: मान्छे र कुफ्रबीचको दूरी (फरक) नमाजलाई छोड्नु हो । (मुस्लिम)

हजरत सौवानद्वारा भनिएको छ उहाँले भन्नुहुन्छ कि मैले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्लसित सुनेको छु कि: मान्छेको ईमान र कुफ्र बीचको दूरी नमाज हो । जसले नमाज छाडिदियो उसले शिर्क गर्‍यो । (मन्जरीले तरगीब व तरहीबमा यस भनाईको चर्चा गर्नु भएको छ, र दारकुतनीले ठोस प्रमाणका साथ बयान (रिवायत) गरेछन् । हजरत इब्ने अब्बासद्वारा मरफू भनाई छ भन्नु हुन्छ कि इस्लामको तीन मूल आधार छन् । यिनै तीनै आधारहरूमाथि इस्लामको जग बसालिएको छ । यस तीन आधारमध्ये जसले एकलाई छाडिदियो भने ऊ काफिर भइहाल्यो र उसको हत्या (खून) हलाल (वैध) छ । ती तीन आधारहरू निम्नानुसार छन्:

१. “लाइलाहा इल्लल्लाहो... ” अर्थात् कमलाए तौहीदको गवाही

२. फर्ज नमाज

३. रमजानको रोजा । (मन्जरी) यसलाई तरगीब व तरहीबमा चर्चा गरेछन् र अबु यआलाले यसलाई ठोस् प्रमाणको साथ बयान गरेछन् ।

हजरत इब्ने अब्बास भन्छन् कि मेरो आँखा पाकेको थियो त भन्नेहरूले भने हामी तिम्रो उपचार यस शर्तमा गछौं कि केही दिनको लागि तिमी नमाजलाई छोडिदेऊ । तपाईंले भन्नु भयो कदापि हुन सक्दैन, नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छः जसले नमाज छोडिदियो ऊ अल्लाहसित यस्तो हालमा भेट्छ कि अल्लाह उसमाथि क्रोधित होला । (मन्जरीले यसलाई तरगीब व तरहीबमा बयान गरेछन् तबरानीले ठोस् प्रमाणद्वारा बयान गरेका छन् ।)

अब्दुल्लाह बिन उमर र अबु हुरैरहद्वारा भनिएको छ कि दुवैले नबी सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्लसित मिमबरमाथि बयान गर्दा सुनेका छौं किः सबैलाई चाहियो कि जुमाको नमाजलाई न छोड्नु नत्र अल्लाहले तिनीहरूको हृदयमाथि 'मोहर' लगाइदिनेछ अनि उनी लापरवाहहरू मध्येबाट भइहाल्नेछन् .(मुस्लिम)

हजरत इब्ने मसऊदद्वारा भनिएको छ कि नबी करीम सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले यस्ता व्यक्तिहरूसँग भने जुन जुमाको नमाजमा पछाडि रहन्छन्: मेरो मनले भन्छ कि एक व्यक्तिलाई हुकुम दिऊँ कि ऊ सबैलाई नमाज पढाओस् र म गएर उनीहरूको घरमा आगो लगाई दिऊँ जो नमाजे जुमा पढ्दैनन् । (मुस्लिम)

इब्ने उमरद्वारा वर्णन गरिएको छ कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्ले भन्नु भएको छ: जसको नमाजे अस्र छुट्यो भने उसले आफ्नो परिवारलाई र आफ्नो सम्पत्तिलाई नाश गरिदियो । (बुखरी, मुस्लिम)

नमाज छोड्नुको बारेमा पूर्वज सदाचारीहरूको प्रतिवाद

मिस्वर बिन मुखरमाद्वारा भनिएको छ उहाँले भन्नुहुन्छ कि जब हजरत उमरलाई घाउ लगेको थियो त हामीले तपाईंलाई उठायौं । फेरि तपाईंलाई भित्र ल्यायौं । त्यसबेला तपाईं अचेत हुनुहुन्थ्यो । हामीहरू तपाईंलाई पुकारिराखेका थियौं । तर तपाईंलाई चेत आइरहेको थिएन । केही व्यक्तिहरूले भने यदि यसप्रकार उहाँ होशमा आउनु हुन्न भने उनको सामुन्ने नमाजको चर्चा गरौं । सबैले भने: हे ! मुसलमानहरूको खलिफा ! “नमाज”, “नमाज” त तपाईंले आफ्नो दुबै आँखा खोल्नु भयो र भन्नु भयो: हे अल्लाह ! नमाजको बेला भइसक्यो । इस्लाममा त्यस व्यक्तिको कुनै अंश छैन, जसले नमाज छोडिदियो ।

हजरत अलीको बयान छ: जसले जानी जानी एक नमाज पनि छोडिदियो भने ऊ अल्लाहसँग अलग भयो र अल्लाह उसबाट अलग भयो ।

हजरत मश्कल खसली भन्नु हुन्छ कि एउटा व्यक्तिले हजरत अलीसँग एउटा यस्तो आइमाइको बारेमा प्रश्न गर्‍यो ? जुन नमाज

पठिरहेकी थिइन् त हजरत अलीले भन्नु भयो कि जो पढ्दैन ऊ काफिर हो ।

हजरत इब्ने मसऊद आयत “फखलफा मिम्बअदेहिम खलफुम अजाऊस्सलाता वत्तबउश्शवाता फसौफा युलकौना गैया ”को बारेमा भन्नु हुन्छ कि जहन्नुममा एउटा नहर छ । जुन बहुते गहिरो छ र उसको स्वाद साह्रै नराम्रो छ ।

हजरत सईद अन्सारीद्वारा भनिएको छ उहाँले वनुसाद बिन बकरको भाई सअद बिन अम्माराबाट बयान गरेका छन् । दुवै बीच राम्रो सम्बन्ध पनि थियो कि एउटा व्यक्तिले उहाँसित भन्यो: अल्लाह तपाईंमाथि दया गरोस् ! तपाईं मलाई अर्ती दिनुस् त उहाँले भन्नुभयो: जब तिमी नमाजको लागि उभिनुस् त पूरा वजू गर्नुस् किन भने जसको वजू हुँदैन उसको नमाज हुँदैन, र जसको नमाज छैन उसको ईमान पनि छैन ।

मुहम्मद बिन कर्जी आयत “अल्लजीनहुम अन् सलातेहिम साहून् ” को बारेमा भन्नुहुन्छ कि यसमा ती व्यक्तिहरू आउँछन् जुन नमाज छोडिदिन्छन् ।

मुजाहिद बिन जबर अबु हज्जाजद्वारा भनिएको छ उहाँले जाबिर बिन अब्दुल्लाहद्वारा

भनिएको भन्नुहुन्छ: मैले उनीसित सोधें कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लम्को जमाना (पाला) मा त्यो कुन कर्म थियो । जुन ईमान र कुफ्रबीच फर्क गर्दथ्यो ? त उहाँले भन्नु भयो “नमाज” ।

मुहम्मद बिन सीरीन भन्नुहुन्छ कि मलाई खबर मिलेको छ कि हजरत अबु बक्र उमर रजिअल्लाहो अन्होमा दुवै जनाले सबै जनालाई इस्लामको शिक्षा दिनु हुँदै भन्थे: “तिमी अल्लाहको इबादत गर, उसको साथ कसैलाई शरीक (साथी) नगर, अनिवार्य नमाजलाई उसको असल र निश्चित समयमा पढ्नुस् किन भने उसलाई छोड्नु बरवादी हो ।

कासिम बिन मुखैमरा आयत “फखल्फा मिम बअदेहिम खलफुन अजाऊस्सलाता वत्तबउश्शहवाता फसौफा युलकौना गैया ” को बारेमा भन्छन् कि उक्त आयत ती व्यक्तिहरूको सम्बन्धमा छ जसले नमाजलाई उसको असल समयमा पढ्दैनन् । असल समयलाई नष्ट गरिदिन्छन् ।

इमाम अहमदले भन्नुहुन्छ: हरेक चीज जसको अन्तिम भाग समाप्त भइहाल्छ भने उसको सम्पूर्ण उत्पत्ति समाप्त भइहाल्छ ।

र अल्लाहको शान्ति अवतरित होस त्यसको प्रियतम र मनोनीत सन्देष्टा मुहम्मद सल्लल्लाहो अलैहे वसल्लममाथि र उहाँका समस्त साथीहरू र घरपरिवारमाथि । र समस्त प्रकारका प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन् जुन समस्त संसारको प्रतिपालक हो ।

समाप्त

अनुवादक

मुहम्मद इदरीस सलफी
कपिलवस्तु नगरपालिका वार्ड नं. ९ महुवा
तौलिहवा कपिलवस्तु (नेपाल)